

MŪSŲ GIRIOS

2020 / 01

STIHL

BENZININIAI PJŪKLAI MIŠKŲ ŪKIUI

Profesionaliai tvarkomas miškų ūkis kelia aukštus reikalavimus darbuotojams ir įrenginiams. Jie kartu turi dirbti tobulai, STIHL motoriniai pjūklai idealiai atitinka šiuos reikalavimus, nes tobulinami pagal išskirtinius miškų ūkio profesionalų reikalavimus. Didelis našumas, mažas svoris, patogi konstrukcija, greitas grandinės įtempimas (B), elektrinis rankenos šildymas (W), visiškai elektroninis variklio valdiklis (M), grandinės stabdis (Q). Šie pjūklai puikiai tinka miško retinimui ir kirtimui.

Mocevičiaus firma "Ginalas",
Esperanto g. 26, LT-69428 Kazlų Rūda
Tel.: (8 343) 96 464

Daugiau informacijos www.Ginalas.lt

Nešaltos žiemos reiškinys – „ledo plaukai“

Valstybinių miškų urėdijos Šakių regioninio padalinio Plokščių girininkijos eigulys Audrius Martinkevičius sausį miške užfiksavo retą reiškinį – cukraus vatą ar ledo vilną primenantį purų sniego darinį, kurį miškininkai vadina „ledo plaukais“. Eigulys sako, kad tokį reiškinį yra matęs keletą kartų per pastaruosius dvejus metus. Norintiesiems savo akimis išvysti „ledo plaukus“, jis pataria dairytis miške, kur apstu yrančios medienos, kai oro temperatūra nukrinta kiek žemiau nulio, tačiau dar nėra sniego, deja, šis grožis pranyksta vos palietus ranka.

Šį reiškinį tyrę mokslininkai teigia, kad esant minusinei ar artimai nuliui temperatūrai ant negyvos medienos susiformuoja ledo kristalai, kuriuos grybas *Exidiopsis effusa* paverčia plonyčiais, vos 0,01 mm skersmens „ledo plaukais“, kurie gali išaugti iki 2 m ilgio.

VMU inf.

AUDRIUS MARTINKEVIČIAUS nuotrauka

4 Kronika

6 Aktualijos

6

V. KAUBRĖ, R. VASILIAUSKAS
Mūsų prioritetas – sėkmingai veikianti, atvira visuomenei ir darbuotojus branginanti įmonė

10 Miškininkystė

10

V. VASILIAUSKAS
Europos miškus džiovina masinis žievėgraužių plitimas

12

E. BARTKEVIČIUS, R. ŽALKAUSKAS
Dėmesys miškų istorijai ir ateičiai Lenkijoje

14

E. BARTKEVIČIUS, J. STANKEVIČIŪTĖ,
R. ŠPINKYTĖ-BAČKAITENĖ
ŽŪA atidaryta doc. K. Pételio vardo laukinių gyvūnų populiacijų valdymo laboratorija

16

R. LIŠKAUSKAITĖ
Lietuviškas biokuras: pasaulyje – pasididžiavimas, vietoje – nuogaštavimas

18

B. GRIGALIŪNAITĖ, A. MATELIS, D. BUROKIENĖ
Grybai ant paprastojo lazdyno (*Corylus avellana*)

20 Gamtosauga

20

Saugomų teritorijų tinklas turėtų būti optimizuotas

22

V. TREPĖNAITIS
Belaukiant Aplinkos ministerijos sprendimo

24 Profsąjungų veikla

24

BOA projekto tikslas – didesnė profsąjungų narystė

26

Duris atvėrė naujas UAB „Rovaltra“ prekybos ir paslaugų centras

28 Medžioklė

28

V. TAMOŠIŪNAS
Mažasis darbštuolis

31

D. STONKUS
Įsiminusi pažintis su lūšimi

32 Nauji leidiniai

33 Išėję negrįžti

Mielas skaitytojau,

dar galima užsiprenumeruoti žurnalą „Mūsų girios“ 2020 metams.

Žurnalą galite užsisakyti:

- parašę žinutę el. paštu rimondas.vasiliauskas@gmail.com;
- paskambinę tel. 8-687-10616;
- visuose Lietuvos pašto skyriuose (nuo vasario mėnesio).

Žurnalo indeksas – 5057, indeksas prenumeruojant su nuolaida (studentams, pensininkams, žmonėms su negalia) – 5058.

Žurnalo prenumeratos kaina:

- 1 mėn. – 3,50 Eur, su nuolaida – 2,50 Eur,
- 12 mėn. – 42,00 Eur, su nuolaida – 30,00 Eur.

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2020 m. sausis Nr. 1 (861)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel.: 8 687 10616, 8 687 10614

El. paštas:

rimondas.vasiliauskas@gmail.com

vaclovasmusugirios@gmail.com

www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas rimondas.vasiliauskas@gmail.com

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

Mob. tel. 8 687 10614

El. paštas vaclovasmusugirios@gmail.com

Dizainerė – maketuotoja

Jūratė Kemeklytė Bagdonienė

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 950 egz.

Kaina 3,50 Eur

Kaina su nuolaida 2,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų

dalį perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Gruodžio 30 d. LR Vyriausybė pritarė Aplinkos ministerijos parengtoms Miškų įstatymo pataisoms, ribojant plynuosius miškų kirtimus saugomose teritorijose, ir teiks jas svarstyti LR Seimui. Siūloma apsauginiuose miškuose plynųjų kirtimų biržės plotą sumažinti nuo 5 ha iki 3 ha, o ūkiniuose miškuose – nuo 8 ha iki 6 ha.

Taip pat siūloma išlaikyti kuo optimalesnį sukauptos medienos ir jos prieaugio panaudojimą, nenustatant perteklinių apribojimų likusiuose šalies miškuose ir sudaryti prielaidas racionaliai naudoti miško išteklius. Numatoma nustatyti kompensavimo tvarką privačių miškų savininkams už ūkinės veiklos apribojimus miškuose, esančiuose ne saugomose teritorijose, bei leisti paversti miško žemę kitomis naudmenomis tais atvejais, kai tai būtina EB svarbos natūralioms buveinėms saugomose teritorijose atkurti.

Siekiant geriau išsaugoti visuomenei svarbias miško ekosistemų paslaugas, racionaliau ir tikslingiau panaudoti bendrosioms miškų ūkio reikmėms skirtas tikslines valstybės biudžeto lėšas, numatoma tobulinti bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo sistemą.

Sausio 1 d. įsigaliojo LR Miškų įstatymo nuostata, kuria asmuo ir su juo susiję asmenys gali įsigyti tiek miškų ūkio paskirties žemės, kad bendras jiems priklausantis iš valstybės ir kitų asmenų įsigytos miškų ūkio paskirties žemės sklypų plotas būtų ne didesnis kaip 1,5 tūkst. ha. Asmuo, ketinantis įsigyti miškų ūkio paskirties žemės sklypą, prieš sudarydamas šio sklypo perleidimo sandorį, turės užpildyti pirkėjo deklaraciją, patvirtinančią, kad sudarius sandorį asmens ir su juo susijusių asmenų turimos miškų ūkio paskirties žemės plotas neviršys 1,5 tūkst. ha.

Kaip užpildyti ir pateikti deklaraciją, nustato aplinkos ministro patvirtintos Miškų ūkio paskirties žemės sklypo (-ų) pirkėjo deklaracijų formos ir Miškų ūkio paskirties žemės sklypo (-ų) pirkėjo deklaracijų pildymo ir pateikimo taisyklės.

Deklaracija privaloma visais atvejais, nuosavybės teise įsigyjant miškų ūkio paskirties žemės sklypą, arba kai sudaromas daugiau nei 20 proc. juridinio asmens, nuosavybės teise turinčio per 400 ha miškų ūkio paskirties žemės, akcijų perleidimo sandoris, arba kai sudaromas juridinio asmens akcijų (teisių, pajų) perleidimo sandoris, po kurio akcijų (teisių, pajų) įgijėjas tampa daugiau kaip 25 proc. juridinio asmens akcijų

(teisių, pajų) valdytoju. Miškų ūkio paskirties žemės sklypo (-ų) pirkėjo deklaraciją reikia pateikti notarui, kuris tvirtins sklypo (-ų) perleidimo sandorį.

Pažymėtina, kad nuo 2020 m. sausio 1 d. asmuo, ketinantis įsigyti miškų ūkio paskirties žemės sklypą arba daugiau negu 20 proc. juridinio asmens, nuosavybės teise turinčio per 400 ha miškų ūkio paskirties žemės, akcijų, taip pat privalės iš anksto gauti Nacionalinės žemės tarnybos sutikimą, kuris bus išduodamas pagal šios tarnybos direktoriaus 2019 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. 1P-389-(1.3 E.) nustatytą tvarką.

Už sutikimo įsigyti miškų ūkio paskirties žemės išdavimą bus imama valstybės rinkliava: fiziniams asmenims – 11 Eur, juridiniams – 37 Eur.

Sausio 3 d. Valstybinių miškų urėdijos Dubravos regioninio padalinio Pageležių girininkijos būstinėje vyko Jonavos miškų urėdijos profesinės sąjungos narių susirinkimas. Įvertinus situaciją po to, kai VMU Jonavos regioninis padalinys buvo prijungus prie Dubravos regioninio padalinio, priimtas sprendimas likviduoti Jonavos miškų urėdijos profesinę sąjungą, o jos nariams pilna sudėtimi prisijungti prie Dubravos miško darbuotojų profesinės sąjungos. Jonaviškių miškininkų profesinės sąjungos likvidavimo procedūras pavesta atlikti buvusiam šios profesinės sąjungos pirmininkui Mindaugui Kriščiūnui.

Susirinkime dalyvavusi LMPF pirminkė Diana Raitelaitienė pasveikino profesinės sąjungos narius žengus logišką žingsnį stiprinant profsąjunginę veiklą.

Sausio 9 d., Kauno rajono Žemaitkiemio kaime UAB „Rovaltra“, daugiau nei du dešimtmečius Lietuvoje prekiaujanti suomiška žemės ir miškų ūkio technika, atidarė naują pardavimo ir serviso paslaugų centrą. Tai septintas šios bendrovės toks centras Lietuvoje (*plačiau – 26 p.*).

Sausio 14 d. LR Vyriausybės finansų ministras Vilius Šapoka, viceministrė Daiva Brasiūnaitė susitiko su LMSA pirmininku Algiu Gaižučiu ir LMSA valdybos pirmininko pavaduotoju Mindaugu Šilininku. Aptartos miško savininkų keliamas esminės problemos, kurių sprendimas yra Finansų ministerijos ir Vyriausybės kompetencijoje. Tai papildomo privalomo 5 proc. pajamų mokesčio už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką lig šiol neatsakymas, miško savininkus netenkinantis

prarastų lėšų už ūkinės veiklos apribojimus dėl gamtosauginių reikalavimų kompensavimas bei grėsmės Lietuvos biokuro gamybai dėl žaliavinės medienos importo iš Baltarusijos.

Sausio 15 d. LR Vyriausybės posėdyje svarstytas Aplinkos ministerijos parengtas projektas, kuriuo siekiama patikslinti 10 savivaldybių (Akmenės, Jonavos, Kauno, Kėdainių, Kelmės, Kupiškio, Pakruojo, Panevėžio, Pasvalio rajonų ir Kazlų Rūdos) valstybinės reikšmės miškų plotus ir jų ribas, šių miškų plotą didinant 3517 ha. Kauno savivaldybės miškų plotas sumažėtų 8,133 ha, Panevėžio – 2,787 ha, Kėdainių – 6,198 ha, o Akmenės rajono padidėtų 1669,3 ha, Kelmės – 918,913 ha, Kupiškio – 695,154 ha. Patvirtinus projektą, valstybinės reikšmės miškų plotai padidėtų nuo 1,13765 mln. ha iki 1,14115 mln. ha.

Sausio 15 d. vykusiame Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos tarybos posėdyje aptartas BOA (*Baltic Organising Academy*) projekto vykdymas (*plačiau – 24 p.*).

Nuo **sausio 17 d.** Aplinkos ministerijos sprendimu draudžiama medžioti vilkus šiame medžioklės sezone.

Sausio 20 d. Briuselyje, susitikime su ES aplinkosaugos ir vandenynų komisaro Viginiiaus Sinkevičiaus kabineto vadovu Marijumi Vaščiaga, ES Aplinkosaugos generalinio direktorato (DG-ENVI) politiniu patarėju gamtos apsaugos klausimais Joseph van der Stegen dalyvavę Europos žemės savininkų organizacijos (ELO) viceprezidentas, LMSA pirmininkas Algis Gaižutis, ELO generalinis sekretorius Thierry de l'Escaille, ELO mokslo reikalų direktorius Jurgen Tack ir ELO specialusis patarėjas aplinkosaugos klausimais Konstantinos Kostopoulou aptarė miško ir žemės savininkams aktualius klausimus, kurie siejasi su naujuoju ES žaliuoju susitarimu, atnaujinamomis ES Bioįvairovės ir ES Miškų strategijomis, ES gamtosauginių teisės aktų (Paukščių ir Buveinių direktyvų) įgyvendinimu; taip pat Europinės svarbos buveinių inventorizavimo ir jų apsaugos priemonių nustatymo bei realizavimo iššūkius nacionaliniu lygmeniu, NATURA 2000 tinklo įgyvendinimo priemonės, įjungiant žemės ir miško savininkus kaip tiesioginius partnerius.

Sausio 23 d. Kaune, Žalgirio arenoje vyko žinių bei karjeros planavimo „Aukštųjų mokyklų mugė 2020“.

Sausio 23 d. Rokiškio krašte surengtas LMSA valdybos išvažiuojamasis posėdis, kuriame aptarti privačių miškų savininkams pastaruoju metu aktualūs klausimai (*plačiau – 28 p.*).

Sausio 23–24 d. Vilniaus rajono Lygialaukio kaime vyko AMKODOR miško technikos demonstracija, kurios metu lankytojai galėjo praktiškai išbandyti pristatytą miškovežį „AMKODOR 2662E“ ir medkirtę „AMKODOR 2541“.

Sausio 25–26 d. saugomų teritorijų darbuotojai pažymėjo Pusiaužiemį, rengdami pėsčiųjų žygius gamtos mylėtojams į įdomias vietas. Kurtuvėnų regioninio parko direkcija surengė apie 10 km žygį po šio parko Pageluvio ežeryno apylinkes, Pagramančio regioniniame parke apie 14 km trasoje žygeiviai lankė senus ąžuolus, atodangas, riedulius, Aukštadvario regioninio parke žygiuota prie Lavariškių piilakalnio, aplankytas Aukštadvario šimtmečio ąžuolynas.

Sausio 28 d. Kėdainių rajone, Akademijoje, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų cent-

re surengta bendra mokslinė ataskaitinė konferencija „Agrariniai ir miškininkystės mokslai: naujausi tyrimų rezultatai ir inovatyvūs sprendimai“. Joje pristatyta ir keletas Miškų instituto mokslo darbuotojų parengtų tyrimų apžvalgų: „Miškų tyrimai: dabartis ir kaitos tendencijos“ (V. Mikšys), „Šakninei pinčiai atsparių paprastosios pušies genotipų atranka“ (V. Baliuckas, A. Marčiulynas, V. Šežienė, P. Žemaitis), „Dirvožemio organinės anglies tvarumo palyginamieji tyrimai miško ir agroekosistemose“ (K. Armolaitis, D. Čiuldienė, P. Garbaravičius, M. Muraškienė, V. Stakėnas, I. Varnagirytė-Kabašinskienė, P. Žemaitis), „Afrikinio kiaulių maro valdymo strategija šernų populiacijoje“ (O. Belova).

LAMMC išleistoje 2019 m. veiklos ataskaitoje pažymima, kad vykdyti 32 tarptautiniai, 37 nacionaliniai moksliniai projektai, finansuojami Lietuvos mokslo tarybos, Žemės ūkio ir Aplinkos ministerijų bei per 100 Lietuvos ir užsienio ūkio subjektų užsakymų, taip pat vykdytos 6 ilgalaikės institucinės mokslinių tyrimų programos.

Vasario 7 d. Klaipėdos miesto savivaldybės salėje vyks Valstybinės miškų tarnybos parengto Klaipėdos miesto savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projekto viešas svarstymas.

Prašome Jūsų skirti 2 proc. sumokėto GPM žurnalui „Mūsų girios“

Prašymą VMI galite pateikti:

1. Elektroniniu būdu per EDS <https://deklaravimas.vmi.lt>;
2. Įteikti tiesiogiai mokesčių administratoriui;
3. Išsiųsti mokesčių administratoriui paštu adresu:
VMI prie FM Mokestinių prievolių departamento Dokumentų tvarkymo ir archyvavimo skyriui Neravų g. 8, 66257 Druskininkai.
4. Pateikti per e. VMI mobiliąją aplikaciją (tai mobilioji programėlė, kuria gyventojams pateikiamos aktualiausios VMI paslaugos).

Formą FR0512 v.3 rasite čia <http://www.vmi.lt/cms/formos>.

Nuoširdžiai Jums dėkojame!

Mūsų rekvizitai:

VšĮ „Mūsų girios“

A. Juozapavičiaus g. 10A, 09311 Vilnius

Įmonės kodas 125302897

Mūsų prioritetas – sėkmingai veikianti, atvira visuomenei ir darbuotojus branginanti įmonė

J žurnalo „Mūsų girios“ klausimus atsako Valstybinių miškų urėdijos direktorius Valdas Kaubė

Darbas valstybinių miškų sektoriuje Jums nėra naujas ir svetimas, esate gerai žinomas ir miškininkų bendruomenėje. Ar tapęs nuolatinio VMU direktoriumi susidūrėte su naujais iššūkiais ir problemomis? Kokius įmonės veiklos prioritetus, svarbiausius uždavinius esate užsibrėžęs šiais metais?

Po LŽŪU baigimo, kur apsigyniau miškininkystės magistro laipsnį, visa mano profesinė veikla buvo susieta su mišku. Dirbau privačiose įmonėse, 2014 m. pradėjau vadovauti Panevėžio miškų urėdijai, nuo įsteigimo dirbu Valstybinių miškų urėdijoje. Nežinurint to, kad darbo sritis man puikiai žinoma, dabar, kai jau esu

Valstybinių miškų urėdijos vadovas, beveik kiekvieną dieną susiduriu su daugybe iššūkių ir išbandymų.

Pagrindiniais šių metu veiklos prioritetus – stiprios ir vieningos komandos galutinis suformavimas, miškininkystės procesų tobulinimas, nuoseklus pažangių informacinių technologijų diegimas. Kartu su kolektyvu sieksi, kad Valstybinių miškų urėdija taptų efektyviai ir sėkmingai veikiančia, skaidria, nuolat augančia, atvira visuomenei, kiekvieną darbuotoją branginančia įmone.

Prašome trumpai informuoti apie VMU preliminarinius 2019 m. ekonominius rezultatus bei 2020 metų prognozes.

Valstybinių miškų sektoriui vieni sėkmingiausių per pastaruosius 5 metus buvo 2018-ieji. Apvaliosios medienos poreikis rinkoje tuomet buvo didžiulis, pirkimo kainos – aukštos. Tai atsispindėjo ir tų metų ekonominių rodiklių ataskaitose. Tačiau, 2018–2019 m. Centrinėje Europoje masiškai išplitus medžių kamienų kenkėjams, šios šalys smarkiai padidino medžių kirtimų apimtį ir perpildė medienos rinkas.

Jau 2019 m. pirmą ketvirtį pastebėjome, kad mūsų pirkėjams vis sudėtingiau įvykdyti sutartinius įsipareigojimus, o daugelis klientų net pradėjo jų atsisakyti. Praėjusių metų antrojo pusmečio aukcionai

parodė, kad kai kurių medienos sortimentų kaina sumažėjo net 30 proc. Akivaizdu, kad 2019 m. VMU pajamos skirsis nuo planuotų. Todėl, preliminariais skaičiais, VMU 2020 m. gaus apie 36 mln. eurų pajamų mažiau nei 2019 metais.

Išanalizavę 2020 metų I pusmečio apvaliosios medienos pardavimo aukcionų rezultatus matome, kad kainos dar labiau smuktelėjo žemyn. Įmonės laukia nelengvi šie metai, įpareigojantys mus racionaliai naudoti lėšas ir įvertinti kiekvieną sprendimą.

Džiaugiuosi, kad privalomieji miškininkystės darbai atlikti, želdinimo sezono metu visi numatyti miškų plotai atkurti bei įveisti želdiniai visuose užplanuotuose plotuose, laiku įvykdyti želdinių priežiūros bei jaunuolynų ugdymo darbai.

Ar jau pilnai suformuoti įmonės regioniniai padaliniai? Kiek dabartiniu metu VMU dirba specialistų ir darbininkų?

VMU dirba apie 1550 specialistų ir 1400 darbininkų. Šalies mastu įmonei dar trūksta apie 50 specialistų, bet labiausiai stokojame medienos meistrų. Tikimės, kad per šiuos metus padalinių komandos bus sėkmingai suformuotos.

Šiuo metu VMU įdarbinta tiek darbininkų, kiek numatyta įmonės strategijoje. Tai nuolatiniai miškų ūkio darbininkai,

įdarbinti želdinių priežiūros, jaunuolynų ugdymo, kitiems miškininkystės darbams bei sezoniniai darbininkai, kuriuos samdomė darbams medelynuose.

Kokie valdymo pokyčiai numatomi VMU centrinėje administracijoje, iki kada planuojate pilnai suburti komandą? Ar dar aktualus centrinės būstinės iškėlimas iš sostinės į kitą šalies regioną?

Sujungus 42 miškų urėdijas ir Valstybinį miškotvarkos institutą į vieną įmonę, atsirado būtinybė rasti vietą, kur būtų įkurta centrinė administracija. Dabartinė VMU – naujas darinys, reikalaujantis aukštos kompetencijos specialistų, kurie pagal profesiją nebūtinai būtų vien miškininkai. Didžioji dauguma miškininkystės specialistų dabar dirba regionuose. Norint efektyviai valdyti įmonę, reikalingi bendrųjų kompetencijų skyriai: viešųjų pirkimų, finansų, buhalterinės apskaitos, ekonomikos, teisės, kontrolės ir kt.

Atsižvelgdami į sudėtingą dabartinę situaciją medienos rinkoje, labai atsakingai vertiname kiekvieno etapo būtinumą: darbuotojus priimame pasverdami galimą krūvį.

Centrinės administracijos būstinės vieta mums aktuali nuo pat naujos įmonės įkūrimo. Nelengvi ir sudėtingi įmonės reorganizavimo metai parodė, kad Valstybinių miškų urėdijai reikia aukščiausios kvalifikacijos įvairių profesijų specialistų. Žinoma, galima įkurti gražų ofisą bet kokiam Lietuvos regione, bet kas garantuos, kad ten galėsime pritraukti pakankamai kompetentingų žmonių, kurie sutiktų didelę laiko dalį praleisti kelyje ar ryžtųsi pakeisti gyvenamąją vietą. Apie tai daug diskutuota su mūsų steigėju – Aplinkos ministerija. VMU atliko savo darbuotojų apklausą dėl galimybės kurti centrinę būstinę buvusios Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos patalpose. Apie 90 proc. centrinės administracijos apklaustųjų kategoriškai pasisakė prieš kėlimąsi. Jei vis dėlto tai įvyktų, didžioji dalis darbuotojų paliktų VMU, o tai jau būtų didžiulis smūgis įmonei, įgyvendinančiai užsibrėžtus ambicingus veiklos tikslus.

Šiuo metu aktyviai bendradarbiaujame su Turto banku ir analizuojame, kuris valstybei priklausantis nekilnojamasis turtas labiausiai tiktų VMU administracijai. Noriu pabrėžti, kad VMU – labai svarbi įmonė visam šalies ūkiui. Tad ir būstinė, kurioje įsikurtų centrinė įmonės adminis-

tracija, turėtų būti su informaciniu centru, mokomosiomis patalpomis, galbūt muziejumi, kur turėtume galimybę visuomenę supažindinti su mūsų veikla ir darbais.

Kaip vykdomas VMU medelynų ūkio reorganizavimas? Ar 2020 m. miškasodžiui pakankamai išauginta sodmenų valstybinių ir privačių miškų atkūrimui, naujų želdinių įveisimui?

Išteigus vieną įmonę, mūsų specialistai išnagrinėjo dabartinę situaciją bei parengė medelynų plėtros strategiją. Medelynai regioniniuose padaliniuose yra labai skirtingi pagal turimą techniką, naudojamas technologijas, darbo kultūrą, išauginamų sodmenų kiekius ir kokybę. Mes siekiame surasti tokį modelį, kuris būtų optimaliausias mūsų šaliai ir atitiktų pagrindinius reikalavimus – išaugintų reikalingą kokybiškų sodmenų kiekį, jų savikaina nebūtų didelė bei medelynų produkcija konkuruotų rinkoje.

Dubravos ir Panevėžio regioninių padalinių esamuose moderniuose medelynuose yra įdiegtos naujausios technologijos, sodmenys čia auginami su uždara šaknų sistema. Planuojame plėsti pajėgumus Panevėžyje, kad kasmet šiame medelyne būtų išauginama virš 10 mln. sodmenų. Po pakartotino medelynų rentabilumo vertinimo, planuojama modernizuoti ir Kretingos regioninio padalinio medelyną, kuriame taip pat būtų auginami sodmenys su uždara šaknų sistema.

Šių metų pavasarį, po želdinimo sezono iškasus paskutinius sodmenis, bus uždaryta 10 blogiausiai įvertintų medelynų. Dalis šių medelynų valstybinės miško žemės bus panaudota sėklinių plantacijų įveisimui, kita – apsodinta mišku.

Sieksime, kad mūsų medelynuose visi sodmenys būtų išauginami tik iš sėklinių plantacijų surinktų sėklų. Tad reorganizuodami likusius medelynus numatome juos specializuoti pagal sodmenų rūšis. Mūsų manymu, būtent tokiuose specializuotuose objektuose galima pasiekti žymiai geresnių rezultatų, didesnio efektyvumo.

Galiu užtikrinti, kad šių metų miško sodinimo sezonui VMU medelynuose užaugintų sodmenų tikrai pakaks ir valstybinių, ir privačių miškų valdytojams. Kaip ir kasmet, dalis sodmenų bus eksportuojama.

Ar numatoma atnaujinti miško kirtimo ir medienos išvežimo technikos, automobilių parką? Kokios dar investicijos planuojamos artimiausiais metais?

Keletą pastarųjų metų investicijos į valstybinių miškų ūkį buvo sustabdytos. Šis atotrūkis ypač juntamas dabar, nes didžioji dalis turimos technikos stipriai nusidėvėjo ir jai remontuoti tenka skirti nemažai lėšų. Pernai įvyko keli viešieji pirkimai, nupirkti 250 automobilių. Apie 130 šių automobilių skirta girininkijų transportui atnaujinti, likę – medienos meistrams.

Jau pasirašyta sutartis dėl medienos ruošos mechanizmų pirkimo. VMU veiklos strategijoje numatyta apie 25 proc. medienos ruošos darbų vykdyti patiems, o kitai daliai sieksime sudaryti sutartis su rangovais. Mes tik atnaujiname turimą techniką ir papildomai medkirčių bei medvežių nenumatome pirkti. Rangovai drąsiai gali planuoti savo pajėgumus ir apie 75 proc. mūsų pagaminamos medienos kiekio galės kirsti ir išvežti į medienos sandėlius.

Mūsų investiciniuose planuose numatyta atnaujinti ir pasenusius priešgaisrinės apsaugos automobilius.

Po detalios esamos informacinių technologijų programos analizės, nustatyta, kad ji tobulintina ir neatitinka šių dienų situacijos bei reikalavimų. Norint supaprastinti įmonės veiklos procesus, užtikrinti saugų duomenų pateikimą ir perdavimą, jų skaidrumą bei vidinę kontrolę, norint būti konkurencingais rinkoje, būtina investuoti į naujų programų sukūrimą ir jų diegimą gamybos procese.

Gamtosaugininkai reikalauja šalies miškuose riboti plynuosius kirtimus, mažinti biržių plotą, steigti naujas ES svarbos buveines, keisti Punios šilo statusą. Ar toks miškų naudojimo ribojimas nesumažintų VMU gaunamas pajamas už parduodamą medieną ir investicijas į bendrą įmonės veiklą?

Mūsų įmonė patikėjimo teise valdo valstybinius miškus. Tad Vyriausybė sprendžia kaip valstybės miškus racionaliai valdyti, nustato saugomų teritorijų ir ūkinių miškų plotus. Mes dirbame taip, kad mums patikėti miškai būtų naudojami racionaliai, ūkininkaujama laikantis darnios miškininkystės principų. Kiekvienas veiksmas miške turi būti paremtas mokslininkų skaičiavimais, miškininkų praktikų, gamtininkų argumentais, o ne emocijomis. Padidintas dėmesys aplinkosauginėms priemonėms turi būti labai aiškiai pasvertas. Būtina atsižvelgti į tai, kad Lietuva turi gerai išvystytą medienos pramonę, kuri taip pat planuoja savo pa-

jėgumus, daro investicijas ir tikisi žaliavinės medienos.

Mūsų specialistai paskaičiavo, jei būtų apriboti kirtimai, VMU kasmet rinkai pateiktų apie 650 tūkst. kub. m medienos mažiau. Aišku, mūsų įmonė negautų už šį kiekį pajamų, medienos pramonė – žaliavos. Apie tai kartu su Valstybine miškų tarnyba informavome Aplinkos ministeriją.

Aplinkosaugininkai mato miške vienas vertybes, medienos pramonės atstovai – kitas, miškininkai siekia kompleksiskai miške ūkininkauti. Reikia rasti optimaliausią balansą tarp visų pusių. Svarbiausia, kad tai būtų kuo naudingiau šalies miškams.

Praėjusių metų pradžioje kilo miško ruošos darbų rangovų nepasitenkinimas VMU rengtu viešųjų pirkimų konkursu miško kirtimo paslaugoms, mažais darbų įkainiais. Per 2019 m. pavasario miškasodį dalis rangovų atsisakė imtis šio miškininkams svarbaus darbo. Kokia situacija klostosi dabar?

Apjungus 2018 m. miškų urėdijas į vieną įmonę, radome 42 skirtingas prekybos apvaliąją mediena sistemas. Tiek viešieji pirkimai, tiek miškų priežiūros, medienos ruošos darbų organizavimas miškų urėdijose buvo vykdomi skirtingai. Tuomet per gana trumpą laiką teko suvienodinti viešųjų pirkimų sąlygas ir darbų organizavimą visuose regioniniuose padaliniuose. Reikėjo laiko, kad ir mūsų darbuotojai, ir rangovai suprastų, kad vienoje įmonėje taikomi visiems vienodi apskaitos standartai, vienos medienos ruošos pirkimo sąlygos. Manau, kad kiekviena naujovė įneša savotiško neužtikrintumo. Todėl ir rangovai, pripratę dalyvauti vienomis konkurso sąlygomis ir gavę kitas, reiškė nepasitenkinimą. Nuodugnai atlikome skaičiavimus, finansinius vertinimus. Ne kartą susitikome su rangovais: pristatėme savo viziją, iš klausėme jų nuomones, diskutavome, ką reikėtų keisti. 2019 m. rudenį buvo sukurtos naujos, su rangovais suderintos medienos ruošos darbų pirkimo sąlygos. Iš neseniai paskelbtų konkursų rezultatų pastebėjome, jog konkurencija tarp rangovų stiprėja ir visi paskelbti konkursai įvyko. Įvertindami darbų apimtį, tikimės, kad rangovai galės sėkmingai planuoti savo veiklą, investicijas, juolab, kad VMU siūlo sudaryti ilgalaikes, net iki 3 metų sutartis. Patobulintos ir miškininkystės darbų sąlygos. Konkursai šiam darbų barui jau paskelbti, tad rezultatus sužinosime netrukus.

Sausas 2019 m. pavasaris ir vasara galimai turėjo neigiamos įtakos želdinių prigijimui. Gal jau žinomi rudenį girininkijose atliktos želdinių inventorizacijos duomenys?

Nors 2019 metų sausa vasara turėjo kažkiek įtakos, sodmenų prigijimo procentas želdavietėse pernai buvo geras. Išsamesni želdinių inventorizacijos rezultatai bus žinomi suvedus galutinius duomenis šių metų sausio pabaigoje.

Dėl klimato kaitos ir CO₂ dujų išmetimų mažinimo siūloma kasmet pasodinti iki 8000 ha naujo miško (VMU ir privačiam miškų sektoriui), kad šalies miškingumas tolimojoje perspektyvoje siektų 38–40 proc. Ar, Jūsų nuomone, tai realūs užmojai?

Visas tokio pobūdžio iniciatyvas reikia vertinti atsargiai ir labai atsakingai. Kad šalies miškingumas pasiektų 40 proc. ribą, būtina papildomai įvesti apie 0,5 mln. ha miškų. Tai labai didelis kiekis. Iki šiol Nacionalinė žemės tarnyba kasmet Valstybinių miškų urėdijai skirdavo tik apie 500 ha laisvų žemės plotų naujiems miškams įvesti. Vien 35 proc. miškingumui pasiekti reikėtų papildomai apsodinti apie 290 tūkst. ha.

Kol nebaigta žemės reforma, kol galutinai nuosavybės teisės atkurti dalis rezervuotų miškų neperduota VMU, diskutuoti apie tokį šalies miškingumo padidininimą būtų per anksti.

Kaip įmonėje įgyvendinami pasirašytos kolektyvinės sutarties pagrindiniai siekiai?

Praėjusių metų pradžioje pasirašyta kolektyvinė sutartis įpareigoja VMU darbuotojams pagerinti darbo sąlygas žymiai daugiau, nei tai numatyta Darbo kodekse. Džiugu, kad šio mūsų bendro darbo vaisiaus – kolektyvinės sutarties nuostatos sėkmingai įgyvendinamos. Prie to daug prisidėjo konstruktyvus bendradarbiavimas su buvusia LMP federacijos pirmininke Inga Ruginiene bei dabar su naujai išrinktąja Diana Raitelaitiene.

Esame sutarę su Jungtine atstovybe šiemet dar kartą apsvarstyti kolektyvinės sutarties VMU darbuotojų socialinės aplinkos gerinimui galimybes. Valstybių miškų urėdija suinteresuota, kad įmonė taptų patraukliu darbdaviu darbo rinkoje, o darbuotojai joje noriai dirbtų.

Vienos konferencijos metu buvęs VMU direktorius teigė, jog įmonei reikia naujo

profilio, naujų kompetencijų specialistų, iš kurių apie 90-100 kasmet galima būtų įdarbinti urėdijoje. Ar tai realūs siekiai?

Natūralu, kad įmonėje, kuri turi per 3000 darbuotojų, vyksta darbuotojų kaita dėl amžiaus, migracijos, profesijos, poreikio keitimui ir pan. VMU nuolat reikia darbuotojų – kvalifikuotų miškininkų, kitų sričių specialistų.

Apie galimybę įdarbinti VMU miškininkystės (ir ne tik) absolventus teko diskutuoti su VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakulteto dekanu prof. Edmundu Bartkevičiumi, KMAI kolegijos direktoriumi dr. Vaidotu Lygiu. Pernai rudenį aukštųjų mokyklų mugėje – didžiausiame Lietuvoje karjeros festivalyje STUDFESTAS – turėjome bendrą standą, kuriame pristatėme pagrindines veiklos kryptis: VDU ŽŪA MEF, KMAIK – studijų programas, VMU – miškininkų darbus, galimybes įsidarbinti įmonėje.

Esame suinteresuoti priimti miškininkystės studentus praktiniams užsiėmimams VMU regioniniuose padaliniuose, suteikdami galimybę jiems susipažinti su miškininkų veikla bei įgyti praktinių įgūdžių. Tai galima pasiekti tik abipusiu supratimu ir susitarimu: iš vienos pusės VMU specialistai, girininkai turėtų noriai priimti studentus ir supažindinti su VMU padalinio veikla, iš kitos pusės – studentų praktinių užsiėmimų programos galėtų būti suderintos su tuo metu miške vykdomais darbais.

Jaunųjų miško bičiulių sambūrio veiklą jau keli metai kuruoja Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba. Gal būtų Valstybinių miškų urėdija nusiteikusi vėl susigrąžinti šios organizacijos globą ir rėmimą? Apie tai Miškininko dienos šventės metu užsiminė ir aplinkos ministras Kęstutis Mažeika.

Jaunųjų miško bičiulių sambūris turi ilgąmetes veiklos tradicijas. Gerai prisimename, kaip prieš gerą dešimtmetį beveik kiekviena miškų urėdija aktyviai bendradarbiavo su jaunaisiais miško bičiuliais. JMB būreliai nemažai prisidėjo prie moksleivių saviraiškos ugdymo, patrauklaus miškininkystės mokslo, miškininkystės ir gamtos saugos idėjų propagavimo. Jų dėka nemaža dalis abiturientų pasirinkdavo miškininko profesiją. Miškininkų padedami moksleiviai dalyvaudavo medelių sodinimo, inkilų kėlimo, „šaltojo bado“ akcijoje, įvairiose talkose gamtoje.

Kai kurie įmonės regioninių padalinių miškininkai iki šiol bendrauja su mokyklomis, moksleiviais, veda gamtosaugines pamokėles miške, medelynuose.

Esame pasiryžę atgaivinti bendradarbiavimą su nutraukusiais veiklą ar naujai įkurtais JMB būreliais, išsaugoti ir tęsti gerąsias miškininkų puoselėtas tradicijas. Taip pat išlaikyti Druskininkuose miško muziejų „Girios aidas“ ir kitus svarbius šalies miškininkystės istorijos objektus.

Kada išvysime VMU darbuotojus su naujomis uniformomis?

Kadangi dauguma VMU darbuotojų didžiąją darbo laiko praleidžia miške, turime užtikrinti, kad girininkai, jų pavaduotojai, eiguliai, medienos meistrai, darbininkai, kiti specialistai būtų aprūpinti kokybiškais ir patogiais drabužiais. Kol nepriimtas sprendimas dėl valstybinių miškų pareigūnų statuso, esame atsidūrę dviprasmiškoje situacijoje. Pagal dabar galiojančią tvarką VMU darbuotojai miškininkai turėtų dėvėti vieną uniformą. Naujajame mūsų įmonės veiklos projekte numatyta, kad valstybinių miškų pareigūnai dėvėtų įmonės patvirtintus darbo drabužius su VMU skiriamaisiais ženklais. Jau paskelbtas lauko drabužių konkursas ir tikimės, kad, atlikus viešųjų pirkimų procedūras, mūsų darbuotojai jau šiemet galės vilkėti minėtus darbinius rūbus. Atlikę vidinę apklausą, padarėme išvadą, kad didžioji dauguma darbuotojų nori papildomai turėti ir reprezentaciniams renginiams skirtą uniformą. Diskutuojame, kurie specialistai turėtų teisę ją dėvėti, tinkamai atstovaudami Valstybinių miškų urėdijai įvairių oficialių, šventinių renginių, išvykų į kitas šalis metu.

Ar išliks profesionalios medžioklės plotai VMU pavaldume?

Valstybinių miškų urėdija valdo profesionaliosios medžioklės plotus Prienų, Joniškio, Jurbarko, Dubravos, Kretingos, Kazlų Rūdos, Panevėžio, Rokiškio, Kuršėnų, Šilutės, Trakų, Ukmergės regioniniuose padaliniuose. Didžiojamės, jog tuos plotus prižiūri profesionalūs šios srities ekspertai, žinomi ne tik mūsų šalyje, bet ir užsienyje. Profesionalios medžioklės plotuose organizuojamų medžioklių metu priėjo naujos medžiotojų tradicijos (apraga, žvėrių pagerbimo ritualai ir pan.), imta atsakingiau elgtis miške. Tai tapo pavyzdžiu medžiotojų klubams bei būreliams.

Keisti profesionalios medžioklės plotų pavaldumą ir plėsti juos nenumatoma. Šį darbą toliau atliks VMU specialistai. Esamuose medžioklės plotuose planuojame atnaujinti infrastruktūros objektus, pagerinti buities sąlygas.

Pastaraisiais metais Lietuvos miškininkų autoritetas visuomenės akyse sumenkęs. Kaip, Jūsų manymu, galima jį atstatyti?

Visais laikais mūsų šalyje miškininkai turėjo autoritetą, buvo gerbiami, o miškininko profesija vadinta prestižine. Deja, miškininko įvaizdis visuomenės akyse nepelnytai sumenko valstybinių miškų reformos verpetuose. Todėl vis daugiau visuomenės grupių ima miškininkų ben-

druomenę nepagrįstai kaltinti miško kirtimų didinimu, gamtosaugos reikalavimų nesilaikymu, kitais nebūtais dalykais.

Kasdieniu darbu, švietėjiška veikla stengiamės suteikti visuomenei daugiau informacijos apie mūsų veiklą. Norime supažindinti visuomenę, kad miškininkai ne vien tik kerta miškus, bet juos sodina, ugdo, saugo nuo gaisrų, prižiūri miško kelius, įrengia rekreacinius objektus, muziejus, atlieka daug kitų gerų darbų. Mūsų visų pastangomis, kantriai ir pasiaukojančiai šviečiant visuomenę, ypač jaunąją kartą, galėsime sugrąžinti gerą miškininko vardą.

Dėkojame už atsakymus.

Kalbėjosi Rimondas VASILIAUSKAS

Atnaujinamas pėsčiųjų-dviračių takas Kleboniškio miško parke

Dauguma kauniečių mielai aktyviam trumpalaikiam poilsiui renkasi šiauriniame Kauno miesto pakraštyje esantį Kleboniškio mišką, priskirtą rekreaciniams miškams (II B miškų grupei). Jis driekiasi iki Neries upės. Šiame miško parke lankytojams įrengta apie 10 km pėsčiųjų-dviračių takų, iš jų 6 km yra nutiesti su asfalto danga, likę – natūralaus grunto. Pirmuosius takus 1984 m. čia nutiesė tuometinis miško valdytojas – Kauno miesto savivaldybė. 2010 m. rekreacinį mišką su esamais takais perėmė tuometinė Kauno miškų urėdija. Rekreacinio miško priežiūra ir šių takų remontas tapo prioritetiniu miškininkų darbu prižiūrint valstybinės reikšmės miškus Kauno miesto teritorijoje.

Kleboniškio miško parke prie pėsčiųjų ir dviračių tako buvo įrengta ir keletas poilsiaviečių, atokvėpio vietų. Parke galima atsigaivinti tyru šaltinio vandeniu, čia atitekančiu iš žemės gelmių. Į šį miško parką patogų patekti pereinant per automagistrą Vilnius–Kaunas–Klaipėda įrengtu pėsčiųjų tiltu, atvažiuojama ir dviračiais.

„Tai puiki vieta norintiesiems pailsėti gamtoje, per daug nenutolstant nuo miesto, – teigia Valstybinių miškų urėdijos Dubravos regioninio padalinio vadovas Mindaugas Petkevičius. – Todėl mūsų pareiga yra pasirūpinti, kad čia išliktų tinkamos sąlygos kauniečių trumpalaikiam poilsiui miške“.

Valstybinių miškų urėdija ir Kauno rajono savivaldybė ėmėsi pėsčiųjų-dviračių tako renovacijos valstybinės reikšmės miško žemėje, išlaidas pasidalydamos per pusę. Valstybinių miškų urėdija šiame miško parke atnaujina kelių kilometrų pėsčiųjų-dviračių tako atkarpą. Jau atlikta didžioji dalis remonto darbų: pakeista asfaltbetonio danga, vykdomi teritorijos sutvarkymo darbai. Visus darbus planuota užbaigti šią žiemą.

Parengta pagal VMU inf.

Poilsui skirtas takas ir rodyklė Kleboniškio miško parke

Europos miškus džiovina masinis žievėgraužių išplitimas

Kasmet pasaulyje kenkėjai ir ligos pažeidžia apie 35 mln. ha miškų, pusę šio kiekio sudaro žievėgraužių pažeidimai. Europoje masinis miškų džiovimas dėl žievėgraužių išplitimo kartojasi kas 20–30 metų ir glaudžiai siejasi su ekstremaliomis orų sąlygomis – audrų pažeidimais, sausromis. Per paskutiniuosius du dešimtmečius spygliuočių miškų džiovimas tapo globaliu reiškiniu. Iki dar neregėto masto išplitus žievėgraužiams, kai kuriose Europos šalyse miškų džiovimas jau yra ekologinės katastrofos lygio.

Čekija. Paprastoji eglė užima apie 55 proc. šios šalies miškų ploto, o eglynų bendras tūris siekia 480 mln. m³. Spygliuočių miškuose „serga“ virš 74 proc. vyresnių medynų, lapuočių – beveik 42 proc. 2017 m. buvo iškirsta 5,8 mln. m³ džiūstančių eglynų. 2018 m. visoje Čekijoje išsivystė žievėgraužio tipografo 3 generacijos. Žievėgraužiai pažeidė 18 mln. m³ eglių, o tai 10 kartų daugiau nei per keletą ankstesniųjų metų. Teko iškirsti 14 mln. m³ džiūstančių eglynų. 2019 m. buvo prognozuojamas 20–30 mln. m³ medžių pažeidimas.

Čekijos lygumų ir vidutinio aukščio srityse dauguma grynų eglynų gali išdžiūti per keletą artimiausių metų ar dešimtmečių. Reali grėsmė iškilusi apie 500 tūkst. ha eglynų, o rizika žūti yra 80 proc. eglynų. Kenkėjų židinių sustabdymui šalyje trūksta darbuotojų ir įrangos. 2018 m. nuo žievėgraužių protrūkio patirti nuostoliai buvo vertinami 20 mlrd. kronų (867 mln. USD), nes sumažėjo pažeistos medienos kaina, anksčiau reikėjo kirsti kirtimo amžiaus nepasiekusius smulkesnius medžius, skirti papildomas išlaidas medienos ruošai ir logistikai. 2019 m. buvo prognozuojami 30 mlrd. kronų (1300 mln. USD) nuostoliai.

Labiausiai nukentėjusiuose šalies regionuose buvo sušvelninti reikalavimai židinių tvarkymui: nedelsiant kirsti kenkėjų apniktus medžius, sausuolius leista iškirsti per 3 metus; taikomos mokesčių lengvatos; miškų atkūrimui liberalizuoti sodmenų kilmės reikalavimai. Siekis – greitas išdžiūvusių medynų atkūrimas ir mišrių miškų formavimas.

Vokietija. 2017 m. žievėgraužis tipografas pažeidė 3,5 mln. m³ eglynų, kurie sudaro 40,9 proc. visų medynų. Patirta žala miškams vertinama 100 mln. eurų. Bavarijoje 2017 m. išsivystė taip pat 3 žievėgraužių generacijos. 2018 m. jie pažeidė apie 11 mln. m³ eglių. Per 2018 m. ir 2019 m. 8 mėn. buvo iškirsta 110 tūkst. ha sausros pažeistų miškų, juose 70 mln. m³ žievėgraužių pažeistų medžių.

Miškų džiovimo epicentras yra Šiaurės Reino-Vestfalijos žemėje. Pažeistas medynų tūris siekia 6,1 mln. m³, kurio daugumą (5,8 mln. m³) sudaro žievėgraužių pakenktos eglės ir 0,3 mln. m³ bukų (žuvo nuo sausros). Katastrofos centru įvardintas Miunsterlandas, kur žuvo praktiškai visi eglynai. Miškų džiovimo pikas laukiamas 2020–2021 metais.

Žievėgraužiai taip pat labai pažeidė miškus Tiuringijos, Bavarijos ir Saksonijos žemėse. 2018 m. žievėgraužių populiacija Saksonijoje buvo gausiausia nuo 1945 m., kai pradėti reguliarūs jų stebėjimai. Jei sausra ir toliau tęsis, Bavarijoje padėtis gali tapti nevaldoma dėl dar aktyvesnio žievėgraužių plitimo.

Vokietijoje tvarkant žievėgraužių židinius išliko problema: privačių miškų savininkai nežinojo kenkėjų ankstyvųjų apnikimo simptomų ir pavėluotai tai buvo nustatoma. Vyriausybės prašoma 2,3 mlrd. eurų pagalbos žievėgraužių pažeistų miškų valymui, atkūrimui ir klimato pokyčių adaptacijai. Atkuriant pažeistus miškus, siekiama daugiau sodinti lapuočių – ąžuolo ir buko.

Švedija. Dabartinis žievėgraužių masinių židinių plitimo protrūkis čia prasidėjo nuo 2015 metų. Visoje šalyje 2018 m. buvo fiksuojamos žievėgraužio tipografo 2 generacijos, kas anksčiau ypač šiaurinėje Švedijoje pasitaikydavo labai retai. 2018 m. žievėgraužiai pažeidė 3–4 mln. m³ eglių. Tai didžiausia žala per 10 metų. 2019 m. pastebėtas aktyviausias

VMT MIŠKO SANITARINĖS APSAUGOS SKYRIAUS archyvo nuotrauka

žievėgraužių plitimas Gotlando saloje, Pietų Švedijoje. Iki rugsėjo ten buvo pažeista 5 mln. m³ eglių arba 2 kartus daugiau nei 2018 metais.

Švedijos miškų agentūra 2019 m. buvo pateikusi žievėgraužio tipografo pažeidimų prognozės du scenarijus. Optimistinis: žala gali būti 3–4 mln. m³, analogiška 2018 m.

Blogasis: gali būti pažeista 12,5 mln. m³ (> 15 proc. metinės kirtimų apimtys, kuri yra apie 80 mln. m³). Tuomet žala siektų 6 mlrd. kronų (625 mln. USD). Pildėsi blogasis scenarijus: vasara buvo šilta, žievėgraužiai išaugino 2 gausias generacijas.

Slovakija. Paprastoji eglė auga 23,1 proc. miškų ploto. 2016 m. visais kirtimais iškirsta 9,32 mln. m³, iš jų sanitariniais – 4,69 mln. m³. Dėl žievėgraužių ir kitų kenkėjų iškirsta 3 mln. m³ (1/3 visų kirtimų). 2016 m. iškirsta 2,81 mln. m³, 2017 m. – 3,5 mln. m³, 2018 m. – 4 mln. m³ žievėgraužių pakenktų eglių.

Austrija. Pirmą kartą šalies istorijoje 2018 m. per 50 proc. visų kirtimų buvo vykdoma žievėgraužių pažeistuose miškuose. 2019 m. padėtis nepagerėjo ir sudėtingiausia yra aukštutinės Austrijos regione.

Šveicarija. Eglynai sudaro per trečdalį miškų ploto. 2018 m. juose žievėgraužio tipografo pažeidimų buvo daugiausia per pasakutinius 10 metų. Pažeista 735 tūkst. m³ eglių arba virš 2 kartų daugiau nei 2017 metais. Dėl pasikeitusių klimato sąlygų gali išsivystyti žievėgraužio tipografo 3 generacijos.

Slovėnija. Dėl žievėgraužių pažeidimų sanitariniais kirtimais 2008–2014 m. kasmet kirsta po 0,25–0,30 mln. m³ arba 6–9 proc. viso kirtimų kiekio, 2015 m. – 1,8 mln. m³ (30 proc. kirtimų), 2016 m. – 2,3 mln. m³ (38 proc. kirtimų), 2017 m. – 1,8 mln. m³ (37 proc. kirtimų).

Baltarusija. Nuo 1992 m. čia stebimas eglynų biologinio stabilumo sumažėjimas. Dėl žievėgraužių masinio kenkimo 25 metus tęsiasi eglių intensyvus džiūvimas su trumpa 2006–2010 m. pertrauka. Pagrindinės problemos yra šalies rytinėje dalyje, kur sutelkti eglynai. Nuo 2016 m. jų pakenkimai suintensyvėjo ir centrinėje bei pietinėje šalies dalyje. Per 1996–2016 m. sanitariniais kirtimais eglynuose iškirsta virš 30 mln. m³ medienos (daugiau nei 300 tūkst. ha plote). Paminėtina, kad plynaisiais sanitariniais kirtimais 2016 m. teko iškirsti 1,4 mln. m³ pažeistų eglių, 2017 m. – 1,9 mln. m³, 2018 m. – 3,2 mln. m³. Polesės regione pastebėtas žievėgraužių pažeidžiamų eglių amžiaus sumažėjimas iki 30 metų, kai anksčiau kenkėjai jas apnikdavo nuo 50 metų ir vyresnes. Jau randama ir antros amžiaus klasės pakenktų eglynėlių.

Lenkija. Nuo 2015 m. šalies eglynuose prasidėjo žievėgraužių masinio plitimo problemos. Didžiausios – Karpatų ir Sudetų priekalnėse bei Belovežo girioje. Sanitariniais kirtimais 2018 m. iškirsta 2,4 mln. m³ eglių, iš jų 1 mln. m³ apniktų žievėgraužių. Šalyje yra gera miškų priežiūros ir apsaugos normatyvinė bazė, todėl miškininkai turi visus reikiamus įgalinimus ir valstybiniuose miškuose pažeidimo židinius spėja laiku sutvarkyti.

Prancūzija. Žievėgraužių populiacijos spartaus plitimo tendencija pastebėta nuo 2015 metų. 2018 m. rugpjūčio pabaigoje buvo apnikta apie 1 mln. m³ eglių. Priežastis: iki 2018 m. spalio tęsėsi labai šalti ir sausringi orai, medžiai nusilpo, todėl kenkėjams susidarė labai palankios sąlygos daugintis. Per 2018 metus ir 2019 m. pirmą pusmetį iškirsta 2 mln. m³ eglių, iš jų apie 60 proc. buvo pažeista žievėgraužių. Prognozuota, kad 2019 m. vasarą išsivysčiusi antra kenkėjų generacija galėjo dar pažeisti 0,8–1 mln. m³ eglių.

[spūdinga žievėgraužių gausa]

SLOVAKIJOS ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO
PLETROS MINISTERIJA, 2018 m.

Pušynus puola viršūninis žievėgraužis

Pušynų masinių džiūvimų priežastis – medžių liemenų kenkėjų kompleksas, kur pagrindinė rūšis – viršūninis žievėgraužis. Dėl šio žievėgraužio pakenkimų Europoje masinis pušynų džiūvimas prasidėjo 2008–2010 m. nuo Pirėnų pusiasalio. Per 4–5 metus jis apėmė pietinę žemyno dalį: Ispaniją, Prancūziją, Italiją, Šveicariją, vėliau Vokietiją, Ukrainą, Suomiją, Švediją. Nuo 2015 m. viršūninio žievėgraužio masiniai židiniai kyla Baltarusijoje ir Lenkijoje, nuo 2017 m. – Rusijos Federacijos vakariniame pasienyje.

Viršūninio žievėgraužio masišką plitimą taip pat įtakoja klimato pokyčiai, labiausiai – bendras klimato sausėjimas. Šiltuoju metų laiku padaugėjo palankių dienų viršūninio žievėgraužio vystymuisi ir migracijai. 2011–2018 m. vegetacinis periodas buvo ilgesnis 5–24 paromis. Pušynuose viršūniniai žievėgraužiai pirmiausia išplinta išretėjusiose, saulės labiau apšviestose ir kaitinamose vietose.

Baltarusija. Per 8,4 mln. ha miškų turinčioje šalyje 2015 m. dėl labai sausringų orų prasidėjo masinis pušų džiūvimas, jas apnikus žievėgraužiams. Ypač aktyviai pušynų pažeidimai vyko 2016–2018 m. Sanitariniais kirtimais buvo iškirsta 22 mln. m³ medienos: 2016 m. – 1 mln. m³, 2017 m. – 8,5 mln. m³, 2018 m. – 13 mln. m³. Vien plynais sanitariniais kirtimais iškirsta 67,9 tūkst. ha pušynų. Dėl miškų masinio džiūvimo 2017 m. vasarą atskirose šalies teritorijose buvo įvestas ypatingos situacijos režimas, laikinai uždrausti planiniai kirtimai.

2018 m. dėl pušynų ir eglynų masinio džiūvimo susidarė miškuose prasciausia sanitarinė padėtis per 130 metų. 2019 m. pradžia teikė optimizmo, nes per 5 pirmuosius metų mėnesius židinių plotas ir džiūstančių pušų kiekis sumažėjo 2 kartus, lyginant su 2018 m. tuo laikotarpiu. 2019 m. prognozuotas 6–7 mln. m³ metinis pušynų pažeidimas. Per 2019 m. pirmą pusmetį 64 tūkst. ha plote iškirsta 3,38 mln. m³ – džiūvimo plotas sumažėjo 1,5 karto, lyginant su 2018 m. I pusmečiu. 2019 m. sausį pasitarime pas šalies prezidentą buvo įvardinta, kad su pušynų džiūvimo problema miškininkai tikisi susitvarkyti per 3–4 metus.

Lenkija. Šalies pušynai, kurie sudaro 61,7 proc. visų miškų, 2015 m. labai nusilpo nuo sausras. 2016 m. juos užpuolė žievėgraužiai ir prasidėjo masinis pušų džiūvimas. Žievėgraužių plitimo mastą iliustruoja padidėję sanitarinių kirtimų apimtys: 2014 m. iškirsta 1,98 mln. m³, 2015 m. – 2,23 mln. m³, 2016 m. – 3,01 mln. m³, 2017 m. – 4,91 mln. m³, 2018 m. – 7,25 mln. m³. Didžiąją šių kirtimų dalį sudarė viršūninio žievėgraužio pakenktos pušys.

Ukraina. Keletą pastarųjų metų visoje šalies teritorijoje pastebimas pagrindinių medžių rūšių džiūvimas, iš kurių pušys džiūsta intensyviausiai. 2018 m. buvo pažeista 5 proc. miškų. Didžiausi pažeidimai nustatyti Polesėje bei Žitomi-ro srityje, kur atskiruose miškų ūkiuose išdžiūvo iki 20 proc. miškų. 2018 m. apskaityta 395,4 tūkst. ha džiūstančių miškų, per pirmą pusmetį iškirsta 3,4 mln. m³ pažeistų medžių 70 tūkst. ha plote. 2019 m. pradžioje džiūstančių miškų apskai-tyta virš 413 tūkst. ha: pušynų – 222 tūkst. ha, eglynų – 27 tūkst. ha, ąžuolynų – 100 tūkst. ha, kitų – 64 tūkst. ha. Ken-kėjai buvo pažeidę 650 tūkst. ha miškų.

Pušynų masiniai džiūvimai šioje šalyje prasidėjo 2010 m. dėl viršūninio žievėgraužio ir jį lydinčio šešiadančio žievė-graužio pakenkimų. Kasmet daugėjant pakenkimų, per pas-kutiniuosius 2–3 metus problema įgavo katastrofinį mastą.

Vokietija. Spygliuočių miškai čia užima 11 mln. ha, 16,8 proc. medynų yra pušynai. 2017 m. viršūninis žievėgraužis pažeidė 3,5 mln. m³ pušų, žala miškams vertinama 100 mln. eurų.

Akcentai

- Jungtinių Tautų Organizacija FAO kenkėjus priskiria ekosistemų pasaulinių problemų svarbiausiam penketui, kar-tu su klimato kaita ir tarša.

- Per praėjusį dešimtmetį ryškiai pasireiškusi klima-to kaita sukėlė staigų miško kenkėjų pagausėjimą ir procesas tampa globaliu ir grėsmingu.

- Žievėgraužių masinių židinių protrūkiai lig šiol kar-tojosi cikliška. Pagal klimato pokyčių modeliavimą ateityje miškuose jie gali būti dar dažnesni ir didesnio masto.

- Daugelio Europos šalių miškų ūkiui 2018 m. buvo sun-kausi per pastutiniuosius 25–50 metų. Tos pačios problemos tęsėsi ir 2019 metais. Pagrindinė priežastis: pasikartojančių uraganų ir rekordinių sausrų įtaka, sudariusi palankias sąly-gas išplisti žievėgraužių masiniams židiniams. Pirmiausia nu-kentėjo šalys, kur medynuose vyrauja eglynai, po to – pušy-nai. Masinių pakenkimų židiniuose vykdant būtinus kirtimus rinka persisotino spygliuočių mediena, ženkliai krito jos kai-na ir miškų ūkio pajamingumas, kas privertė miškų savinin-kus prašyti finansinės pagalbos iš savo šalių vyriausybių.

Europos šalių patirtis mažinant žievėgraužių žalą miškuose

- Vienintelė veiksminga priemonė – sanitarinių kirtimų sava laikis vykdymas, kenkėjų apniktos medienos pašalinimas iš medynų arba jos nužievinimas, žievėgraužių apniktų kir-timo atliekų išvežimas iš kirtaviečių arba jų susmulkinimas, sudeginimas.

- Miškų atkūrimo sistemos pakeitimas, pereinant nuo monokultūrų į mišrius želdinius ir želinius; įvairiarūšių ir įvairiaamžių medynų kūrimas.

- Valstybinės paramos skyrimas stabilesnių miškų kūri-mui ir formavimui.

*Virgilijus VASILIAUSKAS
Valstybinės miškų tarnybos
Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas*

Paruošta pagal viešojoje erdvėje prieinamą informaciją

Dėmesys miškų istorijai ir ateičiai Lenkijoje

Prof. EDMUNDAS BARTKEVIČIUS, doc. REMIGIJUS ŽALKAUSKAS,
VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakultetas

*Aktualumu išsiskyrė Varšuvos
gyvybės mokslų universiteto
atstovo Piotr Paschalis
Jakubowicz pranešimas*

*Diskutuoja Poznanės gyvybės mokslų
universitete Miškų ūkio fakulteto dekanas
prof. P. Lakomy (kairėje) su VDU ŽŪA Miškų ir
ekologijos fakulteto dekanu prof. E. Bartkevi-
čiumi ir prodekanu doc. R. Žalkausku*

Praėjusiais metais Lenkijoje nuvilnijo aukštųjų mokyklų Miškų fakultetų jubiliejinį konferencijų banga. 2019 m. vasarą 100 metų sukaktį šventė Miškų ūkio fakultetas Varšuvos gyvybės mokslų universitete. Rugsėjo mėn. Poznanės gyvybės mokslų universitete Miškų ūkio fakultete (dekanas prof. Piotr Lakomy) organizuota konferencija, skirta 100 metų miškininkystės studijų universitete sukakčiai paminėti. Panašiu metu Krokuvos žemės ūkio universitete surengta konferencija Miškų ir ekologijos fakul-teto įkūrimo 70-mečiui paminėti.

Poznanėje įvykusioje konferencijoje „Universitetai miškuose“ (angl. *Universities within the forests*) išsiskyrė Piotr Paschalis Ja-kubowicz iš Varšuvos gyvybės mokslų universiteto pranešimas, orientuotas į šiandienos poreikį tobulinti miškininkystės studijų programas: tiek programų studijų rezultatus, tiek mokymo meto-dus. Remiantis apklausų duomenimis, Lenkijos valstybinių miškų sektoriuje išryškėjo šios miškininkystės absolventų žinios ir ge-bėjimai: IT sistemos, miško apsauga, gamtosauga, miškanauda, miškų plėtra, medynų formavimas ir atkūrimas. Taip pat iškėl-tas klausimas, ar universitetai paruošia kritiškai mąstančius ab-solventus ateities iššūkiams, kaip klimato kaita, bioekonomika, biologinės įvairovės apsauga, genetiškai modifikuoti produktai, spręsti. Pastaruoju metu akcentuojamas studijų tarpdiscipliniš-kumas miškininkystės programose, galimybė studentui pačiam susikomplektuoti reikalingą žinių ir gebėjimų krepšelį per pasi-renkamus studijų dalykus, praplečiant miškininkystės studijas apie Europos, pasaulio miškų ūkį, miškų ūkio geografiją ir pan. Siekiant studentų tarptautiškumo, dalį paskaitų siūloma vesti an-glų kalba, o vieną studijų semestrą studentas skatinamas studijuoti užsienio ar kitame šalies universitete. Mokymo įstaigų pareiga

Konferencijos Poznanėje dalyviai

yra tarpininkauti studentams užmezgant ryšius su nacionalinėmis ir tarptautinėmis miškų ūkio sektoriaus įmonėmis praktikiams atlikti. Konferencijos medžiaga išleista buvo atskiru leidiniu (redaktorius Dariusz J. Gwiazdowicz).

Konferencijos dalyviams išpūdį paliko antroji konferencijos dalis, vykusio Miško kultūros centre Goluchove. Belieka pavydėti kaimynams tokio valstybinių miškų sektoriaus dėmesio šalies miškų ūkio istorijai, miškininkystės švietimui. Miškų kultūros centras Goluchove yra nepriklausomas Lenkijos valstybinių miškų padalinys. Pagrindinis šio centro tikslas – išsaugoti Lenkijos miškų ūkio istorinį paveldą. Ir pats centras įkurtas aristokratinės rezidencijos (istorinio parko – pilies) valdose, kas jį daro patraukliu įvairiapusei švietėjiškai veiklai ir turizmui. Idėja šioje vietoje įkurti Lenkijos miškų ūkio muziejų iškelta dar tarpukaryje. Valstybinių miškų sektoriaus pastangomis visa aristokratinė valda su istoriniu parku ir statiniais buvo renovuota, pritaikyta miškų ūkio

muziejui ir švietimo tikslams. Centre yra 7 nuolatinės miškų ūkio muziejaus ekspozicijos, parkas-arboretumas, stumbrų, tarpanų aptvarai, miško pažintiniai takai. Pagrindiniame muziejaus pastate eksponuojami meno kūriniai miškų tematika, Lenkijoje miškų ūkio istorija. Kitos ekspozicijos skirtinguose dvarvietės pastatuose susijusios su miškų ūkio technika, miško atkūrimo, miško ekosistemų įvairovės, miško apsaugos tematikomis. Kartu su konferencijos dalyviais atvykę miškininkystės studentai pripažino, kad tokia gausia miškų pažinimo baze negali pasigirti ir didieji universitetai.

Miško kultūros centras Goluchove galėtų būti pavyzdys, kaip valstybiniai miškai saugo šalies miško kultūros paveldą, investuoja į visuomenę, miškininko profesiją ir įvaizdį.

Todėl norisi priminti, kad miškas nėra nuobodus žodis, daug kartų minėtas mokykloje, kasdieniniame gyvenime, o tai yra daug daugiau – mūsų istorija, dabartis ir ateitis.

Ekponatai-mokymo priemonės

Miško muziejaus būstinei Goluchove patrauklumo teikia istorinė aplinka

Istoriniai eksponatai muziejuje

ŽŪA atidaryta doc. K. Pėtelio vardo laukinių gyvūnų populiacijų valdymo laboratorija

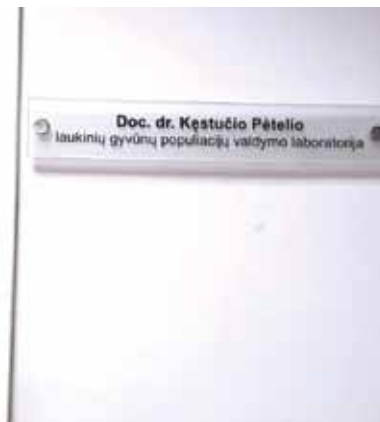
Prof. dr. EDMUNDAS BARTKEVIČIUS, dr. JOLANTA STANKEVIČIŪTĖ, dr. RENATA ŠPINKYTĖ-BAČKAITIENĖ,
VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakultetas

Medžioklėtyros laboratorijos įkūrėjas
doc. dr. Kęstutis Pėtelis

ŽŪA dabatinei laboratorijai suteiktas jos įkūrėjo vardas

Doc dr. K. Pėtelis nuo 1991 m. LŽŪA Miškų ūkio fakultete dėstė su medžiokle susijusius įvairius studijų dalykus, kartu su doc. A. Navasaičiu parengė ir 1998 m. išleido pirmąją Lietuvos aukštųjų mokyklų studentams skirtą vadovėlį „Medžioklė“. Dirbdamas LŽŪA Miškų fakulteto Miškininkystės katedroje asistentu, 2002 m. apgynė disertaciją „Reaklimatizuotų bei aklimatizuotų kanopinių žvėrių populiacijų formavimasis ir kokybė Pietvakarių Lietuvos miškuose“. 2006 m. jam buvo

suteiktas pedagoginis docento vardas.

Didelis K. Pėtelio nuopelnas – jo inicijuota ir kartu su kolegomis parengta antrosios studijų pakopos (magistrantūros) studijų

Šių metų sausio 2 d. buvo pagerbtas buvusio VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakulteto doc. dr. Kęstučio Pėtelio (1949–2019) atminimas. Aplankyta jo amžinojo poilsio vieta Liudvinave, aukotos šv. Mišios, kurias koncelebravo Tabariškių parapijos klebonas kun. Arminas Lukoševičius ir Šilavoto parapijos klebonas kun. Remigijus Gaidys.

ŽŪA Miškų ir ekologijos fakulteto Medžioklėtyros laboratorijos 102 kabinetui, kuriame iš asmeninių K. Pėtelio rinkinių sukaupta gausi mokomųjų pavyzdžių kolekcija, suteiktas „Doc. dr. Kęstučio Pėtelio laukinių gyvūnų populiacijų valdymo laboratorijos“ vardas.

Renginio metu apie doc. K. Pėtelio gyvenimo pagrindinius etapus, nuveiktus darbus papasakojo ŽŪA Miško biologijos ir miškininkystės instituto direktorius prof. G. Brazaitis. Šviesiais prisiminimais pasidalino gausiai susirinkę bendražygiai medžiotojai, draugai, kolegos, artimieji – A. Valinčius, V. Kundrotas, A. Blockus, A. Kamičaitis, A. Navasaitis, J. Ravinskas, G. Pėtelis, R. Ribačiauskas, kun. R. Gaidys, S. Kinderis, A. Paulauskas, žmona Teresė ir kiti.

Pristatyta naujai išleista K. Pėtelio bibliografijos knygelė (sudarė dr. J. Stankevičiūtė ir kt.).

Apie kartu laboratorijoje vykdytus darbus
pasakoja dr. Jolanta Stankevičiūtė

programa „Laukinių gyvūnų ištekliai ir jų valdymas“. Šios studijų programos pirmieji absolventai diplomus įgijo 2015 metais.

K. Pételis buvo vertinamas kaip autoritetingas medžioklėtyros specialistas, pedagogas, švietėjas, plataus akiračio gamtininkas, mokėjęs išvelgti esmę probleminėse situacijose, suburti kolektyvą darbams, buvo ilgametis medžiotojų rengimo kursų lektorius ir šių kursų dalomosios mokymo medžiagos autorius. Tiek rašydamas straipsnius, tiek kalbėdamas, visada propagavo kultūringą, mokslo žiniomis paremtą, gamtą tausojančią medžioklę. Jis paskelbė spaudoje daugiau kaip 400 mokslinių ir populiarių straipsnių įvairiais miškotyros,

Pagerbtas velionio atminimas Liudvinavo kapinėse

ekologijos, medžiojamųjų gyvūnų populiacijų tvarkymo bei gyvūnų aklimatizacijos klausimais, yra 11 monografijų bei vadovėlių bendraautoris („Medžioklė“ (1998), „Pažink mišką“ (2003), „Miško ekologija“ (2007), „Pabūkime miške“ (2008). Inicijavo ir rengė mokslinę-praktinę konferenciją „Miško, žmogaus ir laukinių gyvūnų santykis“. Jo darbai žinomi ir užsienio šalyse – Latvijoje, Estijoje, Rusijoje, Kazachstane.

Žinodamas, kokią įtaką dėstant medžioklės disciplinas turi mokymo bazė, K. Pételis įkūrė 2008 m. Medžioklėtyros laboratoriją, kuriai vadovavo iki išėjimo į pensiją 2018 metais. Jo iniciatyva ši laboratorija tapo viena turtingiausių Pabaltijo šalyse.

Už ilgametį kūrybingą mokslinį ir pedagoginį darbą docentas buvo apdovanotas Padėkos raštais, ASU medaliu už nuopelnus bei atminimo medaliu.

Laboratorijoje iš asmeninių K. Pételio trofėjų rinkinių sukaupta gausi mokomųjų pavyzdžių kolekcija

UAB „PGM TECHNIKA“
Plento g. 6, Užliedžiai,
54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Faks. 8 37 215101

Tel. 8 683 24140 (Aidas)

El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)

El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)

El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

PATIRTIS + INOVACIJA = PROVERŽIS

**nokian®
TYRES**

**nokian®
GROUND KING**

PADANGOS
SU IŠSKIRTINIU PROTEKTORIUMI
laukuose, keliuose ir miškuose

Lietuvos viduryje, laukuose tarp Kėdainių ir Ukmergės, daugelį stebino supilta net 870 m ilgio atvežtinio baltarusiško biokuro kalva

„Formaliai įvežamas baltarusiškas biokuras turi sertifikatus, tačiau niekas neatliko tyrimų, kiek radiacijos lieka pelnuose, kurie išbarstomi laukuose“, – pastebi LMSA valdybos narys Mindaugas Šilinkas

Lietuviškas biokuras: pasaulyje – pasididžiavimas, vietoje – nuogąstavimas

Lietuvos biomasės energetikos asociacijos LITBIOMA duomenimis, mūsų šalis vien tik nuosavu biokuru, gaminamu iš miško kirtimo atliekų ir menkavertės medienos, galėtų patenkinti energetinius poreikius net 92 dienas per metus (35 d. daugiau nei visa Europa).

Lietuvos centralizuotą šilumos tiekimo sistemoje ir pramonės įmonėse biokuras užima vis didesnę dalį. Šiuo metu biokuro pramonės apyvarta per metus sudaro daugiau nei 400 mln. eurų. Biokuro technologijų į kitas šalis per metus eksportuojama už 100 mln. eurų. Šiame sektoriuje dirba apie 7,5 tūkst. darbuotojų (daugiausia – regionuose) ir planuojama, kad 2020 m. jų bus apie 10 tūkst. Neabejojama, kad biomasės energetikos sektorius šalyje augs, o kartu augs ir darbuotojų atlyginimai. Taip pat bus sukurta dar daugiau darbo vietų, eksportuojama daugiau naujų technologinių sprendimų. Tai neleidžia abejoti, jog biomasės energetika – ne tik itin svarbi šalies energetinės nepriklausomybės užtikrinimo dalis, bet ir visos energetikos pramonės variklis. Lietuva iki 2020 m. įsipareigojo Europos Sąjungai, jog atsinaujinantys energijos ištekliai bendrame galutiniam suvartojimui sudarys apie 23 proc. Galime pasidžiaugti, kad įsipareigojimus jau įvykdėme. Lietuva turi ambi-

cingų tikslų iki 2050 m. pasiekti, jog elektra ir šiluma būtų gaminama naudojant vien atsinaujinančius išteklius, – optimistiškai teigė Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija.

Pasaulyje galime girtis

Lietuvos Respublikos prezidentas Gitanas Nausėda, kalbėdamas Jungtinių Tautų Generalinėje asamblėjoje, užtikrino visišką Lietuvos paramą perėjimui prie atsinaujinančios energetikos vartojimo. Lietuva paskelbė globalią iniciatyvą „Perėjimas prie tvaraus šildymo“ – jos tikslas skleisti žinią apie biokurą, jo naudą ekonomikai, dalintis tvaraus šildymo technologijomis ir ekspertinėmis žiniomis, kurios užtikrintų aukščiausius biokuro kokybės ir tvarumo standartus, remtų gamtą tausojančią miškininkystę.

Viskas tiesiog būtų puiku, deja, vietos verslininkai ir biokuro gamintojai jau kuris laikas garsiai kalba apie nuolat augantį biokuro įvežimą iš Baltarusijos, jo supiltus didžiulius kalnus, keičiančius net Lietu-

vos kraštovaizdį. Didėjant medienos kuro importui, lietuviško biokuro gamintojai ir pardavėjai, ypač smulkūs, neišlaikys konkurencijos ir bankrutuos. Be to, sumažėjus vietinio biokuro pasiūlai užsienio gamintojai gali pradėti diktuoti savo kainas ir prekybos sąlygas. Lietuvos įmonės per tokio merdėjimo laiką jau bus pardavusios dalį turėtos technikos, atleidusios darbuotojus, o smulkūs gamintojai, kurie šią dieną įmonėms pristato kirtimo atliekas, šakas ir krūmus, ėmęsi kitos veiklos.

Vietos pramonė žlugdoma

Prognozuojama, jog gali atsitikti taip, kad dabar pigiau skiedrą parduodantys kaimynai, kai lietuviai iš šios veiklos jau bus beveik pasitraukę, pakels kuro kainą ir kelio atgal nebebus.

„Jei sužlugdysime vietos biokuro pramonę, baltarusiai labai greitai pakels kainą, – įsitikinęs UAB „Raguvilė“ direktorius Virginijus Brazauskas. – Pagal viešai skelbiamą informaciją Lietuvos miško,

Biokuro kalvų galima išvysti ir miestuose

MG ARCHYVO nuotraukos

Pigėsio biokuro importas žlugdo vietinę jo gamybą

biokuro gamybos sektoriuje dirba apie 30 tūkst. žmonių. Biokuro biržos duomenimis, per praėjusį sezoną 50 proc. biokuro buvo importuojama iš Baltarusijos. Praėjusį sezoną „Raguvilė“ kirtė 10 tūkst. m³ arba 10 proc. Valstybinės miškų urėdijos Kretingos regioninio padalinio paruošiamos produkcijos. Atlikome preliminarūs skaičiavimus ir konstatuojame, kad šis sektorius traukiasi, apie 15 tūkst. darbuotojų netenka darbo. Žmonės paliekami likimo valiai, jų dalis grįžta į Užimtumo tarnybą (buvusią Darbo biržą). Valstybė netenka didelės dalies pajamų, taip pat patirs išlaidų mokėdama visokias pašalpas, suteikdama lengvatas ir pan. Šiame sektoriuje darbo užmokesčio vidurkis – 700 eurų į rankas, dar 500 eurų sumokama mokesčių. Tad iš viso susidaro 1200 eurų, plius atostoginiai – 100 eurų per vieną mėnesį. Padauginus 1300 eurų iš besitraukiančių dirbančiųjų skaičiaus, gauname įspūdingą 19,5 mln. eurų sumą. Ir čia tik vieno mėnesio suma. Be to, Valstybinė miškų urėdija neparduoda kirtimo atliekų, ten susidaro irgi didelės praradimų sumos... Smūgis šaliai labai didelis. Nutekiname pinigus į Baltarusiją ir dar žlugdome savo biokuro pramonę bei smulkųjį verslą. Vietos rinka turi būti apsaugota. Kokia mūsų šalies strategija? Kaip atpiginti žaliavos gamybą? Kaip užkirsti kelią iš Baltarusijos vežamam pigiam biokurui? Aš keliu problemą, nes jaučiuosi socialiai atsakingas už valstybę, kurioje gyvenu.“

Pasėkmių niekas neskaičiuoja

Tinklalapio www.miskininkas.eu LR Seime praėjusių metų gruodyje organizuotoje konferencijoje–diskusijoje apie miškų valdymo istoriją ir dabartį ypač vaizdus buvo Privačių miškų savininkų asociaci-

jos direktoriaus Aido Pivoriūno pranešimas. Renginio dalyvius nustebino ekrane pademonstruota nuotrauka apie kintantį Lietuvos kraštovaizdį. Fotografijoje užfiksuoti viduryje Lietuvos – tarp Kėdainių ir Ukmergės – iškilę didžiuliai biokuro kalnai, net 870 metrų ilgio, supilti iš atvežtinio baltarusiško biokuro, kuriuo bus šildomi ir didieji Lietuvos miestai. Pasak A. Pivoriūno, tokių vaizdų gyvenime neteko matyti...

„Valdantieji šalį ilgai ginčijosi, ieškojo pinigų biudžetui, tačiau kyla klausimas, kas trukdo apmokestinti importuojamą biokurą iš Baltarusijos, kuris visiškai nužudė biokuro gamintojus tiek privačiuose, tiek valdiškuose miškuose?“ – retoriškai klausė pranešėjas.

Lietuvos miško rangovų asociacijos valdybos narys Audrius Radvilavičius antrino, jog rangovai ieško dialogo ir su Valstybinių miškų urėdija, ir su privačių miškų savininkais. Prognozuojama, kad ilgiau besilaikanti tokia padėtis ir biokuro kaina sugriaus Lietuvos biokuro gamintojų bei tiekėjų sektorių – didelė dalis šalyje veikiančių gamintojų gali nutraukti savo veiklą, o tai sudarys sąlygas kelių monopolinių tiekėjų rinkai ir biokuro kainų augimui. Pastaruoju metu, pasak A. Radvilavičiaus, iš 64 asociacijos narių dvi įmonės traukiasi, dar dvi skelbia bankrotą.

Veiksmų niekas nereguliuoja

Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos pirmininko pavaduotojas Mindaugas Šilėninkas ne pirmus metus atlieka skaičiavimus ir lygina biokuro naudojimą Lietuvoje. Jo nuomone, turėtų būti svarstomos priemonės, kaip palaikyti vietos gamintojus ir reguliuoti kuro importą.

„Pas mus gajė nuomonė, kad kuo pigiau – tuo geriau, tačiau ar iš to pigumo

mes išlošime? Niekas nevertina ir neskaičiuoja arba tas skaičiavimas vyksta tik žemiausiame lygmenyje. Kažin ar sudėjus visas sąnaudas valstybei nebūtų pigiau pačiai tą biokurą gaminti. Deja, negamina, niekas nereguliuoja ir kokybės. Formaliai įvežamas biokuras turi sertifikatus, tačiau niekas neatliko tyrimų, kiek radiacijos lieka pelenuose, kuriuos paskui išbarsto ant laukų“, – pažymi M. Šilėninkas.

Baltarusiškas biokuras nemažai aistrų kelia ir Latvijoje. Kaip pranešė naujienų agentūra LETA, bendrovė „Rīgas šilums“ dėl pelenuose nustatyto per didelio radiacijos kiekio buvo priversta atsisakyti partijos skiedros iš Baltarusijos (<http://laukos.lv/rigas-silums-radiacija-konstatetanevis-skelda-bet-gan-pelnos>).

Lietuvos šilumos ūkis, pasak pašnekovų, yra „pakabintas“ ant baltarusiško biokuro. Didžiausi pardavėjai „Baltpool“ biržoje yra ne skiedros gamintojai, o baltarusiškos skiedros pardavėjai tarpininkai. „Formaliai Lietuva gali reguliuoti kokybinius dalykus, – įsitikinęs M. Šilėninkas. – Pabrangimas vartotojams gal būtų centais, bet ar valdžia ryšis kelti kainą? Ne! Jeigu mes nevertiname rizikų, nevertiname gamtos saugos, o žiūrime tik į trumpalaikius dalykus, tai nuo dujų vamzdžio užlipsis ant biokuro vamzdžio“.

Situacija Lietuvos biokuro rinkoje šiandien sunkiai prognozuojama, juolab kad Baltarusija – centralizuoto planinio ūkio šalis, kurioje visi miškai priklauso valstybei. Tad medienos kuro kainas gali lemti ne tik ekonominiai, bet ir politiniai veiksniai.

Rasa LIŠKAUSKAITĖ
miskininkas.eu

Įprastomis žiemomis žirginiai kovo pradžioje

Sužydi kovo pabaigoje

Drėgnose augavietėse pleišėja žievė

Tremella foliacea

Tremella foliacea (padidintas)

Stereum rugosum

Grybai ant paprastojo lazdyno (*Corylus avellana*)

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. ANTANAS MATELIS, dr. DAIVA BUROKIENĖ,
Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas, Augalų patologijos laboratorija

Paprastasis lazdynas – beržinių (*Betulaceae*) šeimos krūmas, užaugantis per 10 metrų, su keliais ir daugiau liemenų. Metūgliai ir lapkočiai apaugę liaukingais plaukeliais. Lapai apskritai atvirkščiai kiaušiniški ar atvirkščiai ovališki arba apskriti, nelygiai smailiai dantyti, prielapiai lygiakraščiai, žiedai skirtalyčiai. Vaisiai – vienasėkliai riešutai. Jų apvalkalas beveik tokio pat ilgio kaip pats riešutas. Kevalas lygus, rudas, sėkla aliejinga. Jis brandina labai sunkiai pastebimi mažyčiai rausvi moteriški žiedeliai. Riešutus žmonės valgė jau III a. prieš mūsų erą.

Mūsų šalyje auginamos kelios lazdyno genties rūšys: turkinio, įvairialapio, mandžiūrinio, didžiojo ir plačiausiai paplitusio paprastojo lazdyno augalai bei kelios dešimtys įvairiausių veislių. Iš sėklų išaugę lazdynai gali išgyventi iki 100 metų, o iš atžalų gyvena trumpiau. Lazdynai mėgsta

sausas, šviesias, derlingas vietas pamiškėse, išretėjusiuose medynuose, daubų šlaituose. Miškuose jie laikomi savaiminius žėlinius ir želdinius stelbiančia rūšimi, be gailėsčio iškertami ugdat jaunuolynus. Nors lazdynų mediena minkštoka, greit pūva, o augančių drėgnose vietose lupasi stiebo žievė, jaunas lankstus lazdyno stiebas tinka meškerėms, o brandesnio – lazdoms, tvoroms, apdailai. Žievėje esančios rauginės medžiagos kartais naudojamos odos pramonėje.

Lazdynai labiau žmonių vertinami dėl didelės riešutų maistinės vertės. Valgomas ir iš riešutų spaustas, lengvai organizmo įsisavinamas aliejus, iš išspaudų gaminama chalva. Liaudies medicinoje riešutai vartojami nuo šlapimtakio akmenligės. Sumalti ir sumaišyti su medumi riešutai ypač stiprina organizmą žiemą. Deja, riešutingi metai pasitaiko ne kasmet. Medi-

Resupinatus

Exidia glandulosa

Trametes versicolor

Phlebia radiata

Trichia decipiens (gleivūnas)

Schizophyllum commune

Peniophora incarnata

cinoje taip pat naudojami lazdyno lapai ir žievė. Lapuose yra daug vitamino C, su-traukiančio kraujagysles eterinio aliejaus, žievėje – rauginių ir dažinių medžiagų, eterinio aliejaus. Lapų ir žievės antpilu gydomas varikozinis venų išsiplėtimas.

Gamtoje paprastas lazdynas – pirmasis artėjančio pavasario pranašas. Atšilus orui, jau kovą, o kartais ir vasarį pasipuošia dulkanciais gelsvomis žiedadulkėmis žirginiais. Manoma, jei paprastas lazdynas pražysta pirmas negu alksnis, reikia laukti karštos ir sausos vasaros.

Deja, gamtoje aptinkame įvairių biotrofinių ir saprotrofinių grybų, puolančių paprastąjį lazdyną. Biotrofiniai grybai aptinkami augalų vegetacijos metu ant lapų, vaisių, o rudenį – ant šaknų kaklelio, žievės.

Miltligė – lazdyninė filaktinija (*Phyllactinia guttata*). Grybiena apatinėje lapų pusėje balta, voratinkliška, neryški. Rugpjūtį formuojasi juodi, rutuliški vaisiakūniai – kleistoteciai, kuriais grybas žiemuoja.

Skroblinė beržarūdė (*Melampsorium carpini*) ant lazdynų lapų aptinkami retai.

Ant lazdynų dažnokai aptinkami **svy-lagrybiai**: lazdyninis svylagrybis (*Gloeosporium perexiquum*) ir Vogelio svylagrybis (*Gloeosporium vogelianum*). Lapų pakraščiuose formuojasi rausvai rudos, netaisyklingos, vėliau iškrintančios dėmės.

Paprastoji plutpintenė (*Chondrostereum purpureum*). Ant džiūstančių, apšalusių lazdynų stiebų prilipę violetiniai su atsiknojusiais banguotais kraštais, dažniausiai vaško ar želatinos konsistencijos, gausūs vaisiakūniai.

Sodinis vaisiapūdis (*Monilinia fructigena*, *Aspergillus* spp., *Penicillium* spp., *Fusarium* spp., *Trichothecium roseum*) ir kiti puvinius sukeltantys grybai. Vaisių branduolys pūva, ruduoja, apkarsta, genda. Dažniausiai genda nespėję subręsti, pažeisti kenkėjų vaisiai arba esant ilgalaikiam lietingam laikotarpiui. Puvinų sukėlėjai kartais gali sunaikinti gana daug riešutų derliaus.

Straipsnyje nurodysime plačiausiai paplitusius saprotrofinius grybus, aptiktus ant brandaus amžiaus paprastojo lazdyno.

Lapienis žiūrytis (*Tremella foliacea*). Vaisiakūniai gniužuliniai, raukšlėti, skiautiškai klostėti, išdžiūvę susitraukia, vandeningi rausvai rudi, violetinio atspalvio. Auga ant lapuočių ir spygliuočių virtuolių, stuobrių stambių šakų, atlaiko šalnas.

Raukšlėtoji plutpintė (*Stereum rugosum*). Vaisiakūniai išsiplėtę su atskilusiais nuo substrato kraštais. Himenoforas lygus arba raukšlėtas, violetinis, senas – sausas, kietas, pilkas. Labai dažna ant lapuočių stuobrių, kelmų, džiūstančių stiebų.

Liaukingasis drebutis (*Exidia glandulosa*). Vaisiakūniai nedideli, viršutinė

pusė blizganti, juoda, apatinė matinė, trama drebutinė. Auga vėlai rudenį lapuočių miškuose ant nulūžusių ar lūžtančių šakų.

Įvairiaspalvė kempė (*Trametes versicolor*). Vaisiakūniai vienmečiai, kepurėlių paviršius aksomiškas, pilkai juodomis rievėmis. Auga ant negyvos lapuočių medienos.

Spindulinis raukšliagrybis (*Phlebia radiata*). Vaisiakūniai išsiplėtę vaško konsistencijos, rusvi, sendami kietėja. Auga ant stuobrių, kelmų rudenį.

Gleivūnas. Apgaulusis krekėnis (*Trichia decipiens*). Plazmodis baltas arba rožinis, nesubrendusios sporangės raudonos, subrendusios pašviesėja iki gelsvos. Dažnas ant papuvusios medienos.

Rausvoji vaškuotė (*Peniophora incarnata*). Susilieję vaisiakūniai sudaro vieną gelsvai rausvos kartais oranžinės spalvos vientisą ilgą vaisiakūnį. Auga ant spygliuočių ir lapuočių medžių šakų, kelmų, stuobrių.

Paprastoji alksniabudė (*Schizophyllum commune*). Vaisiakūnių kepurėlė vėduklės ar kriauklės formos, baltai pilka, gauruota. Auga ant džiūstančių lapuočių. Žiemą nenušąla.

Žieviabudė (*Resupinatus*). Vaisiakūniai smulkūs, kastuvėlio, kanopos ar tau-relės formos, rausvai pilkos spalvos. Auga vėlai rudenį ant lapuočių žievės. Labai reta.

Saugomų teritorijų tinklas turėtų būti optimizuotas

Lietuvos mokslo akademijos Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus 2019 m. gruodžio 5 d. VDU Žemės ūkio akademijos Miškų ir ekologijos fakultete surengtoje diskusijoje „Gamtosauga ir miškininkystė saugomose teritorijose ir ūkiniuose miškuose“ vedantys miškotyros mokslininkai iš ŽŪA Miškų ir ekologijos fakulteto, LAMMC Miškų instituto kartu su Aplinkos ministerijos, Valstybinės miškų tarnybos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Metodinio-analitinio centro, Valstybinių miškų urėdijos specialistais aptarė miškų ūkio ir gamtosaugos tikslų panašumus ir skirtumus, siekiant suderinti šias dvi šaliai reikšmingas veiklas.

Diskusijos dalyviai

DARIUS DANUSEVIČIUS nuotrauka

Kas gvildenta pranešimuose

Akad. Alfus Pliūra (LAMMC Miškų institutas) pranešime „Diversifikuota miškininkystė saugomose teritorijose“ priminė dalyviams saugomų teritorijų tikslus ir funkcijas, ekosistemų, rūšių ir genetinės įvairovės išsaugojimo svarbą, išskylančias problemas. Pranešėjo teigimu, biologinės įvairovės išsaugojimas gali būti siekiamas 5 lygmenyse, bet dažniausiai kalbama tik apie rūšinį lygmenį saugomose teritorijose. Pastebima, kad Lietuvoje įsteigtuose rezervatuose biologinė įvairovė yra mažesnė negu draustinuose.

Akademikas pažymėjo, kad Europinės svarbos buveinių NATURA 2000 sistemos plėtra neturėtų užgožti nacionalinių miško genetinių išteklių išsaugojimo objektų sistemą, kuri sukurta ir tvarkoma pagal EUFORGEN programos strategijas ir rekomendacijas.

Remdamasis naujausių tarptautinių mokslinių publikacijų analize, jis aptarė ir sengirių (pavyzdžiui, Punios šilo) klimatinės ekosistemų tvarumo, produktyvu-

mo ir anglies kaupimo mažėjimo bei irimo problemą, sengirių pilnaverčio atsikūrimo galimybes, miškininkystės priemonių taikymo būtinybę sanitarinei jų apsaugai ir miško atsikūrimui užtikrinti. Pranešėjas išanalizavo įvairaus pobūdžio ir intensyvumo trikdžių svarbą miško ekosistemų vystymuisi ir miškų produktyvumui, taip pat jų įtaką dalies ekosistemų paslaugų praradimui bei aptarė būtinybę diversifikuoti miškininkystės priemones skirtingos paskirties saugomose teritorijose ir nusteigti skirtingos paskirties ir ūkinio režimo saugomų teritorijų tuose pačiuose miškų plotuose.

Prof. Gediminas Brazaitis (VDU Žemės ūkio akademija) sakė esąs tarpininkas tarp miškininkų ir gamtininkų, ekologų, todėl priešpriešai mažinti savo pranešime aptarė miškininkystės ir gamtosaugos plėtros kryptis ir bendradarbiavimo galimybes. Jo požiūriu, šiuo metu miškininkystė Lietuvoje susiduria su daug iššūkių: turi prisitaikyti prie kintančios medienos rinkos, besikeičiančių visuomenės porei-

kių, gamtosauginių reikalavimų didėjimo, klimato kaitos, miškų naudojime taikyti vis daugiau ekologinės miškininkystės principų ir tuo pačiu tapti ekonomiškai efektyvesnė nei anksčiau. Todėl vertėtų diskutuoti ir neparankiais vienai ar kitai žmonių grupei klausimais. Pavyzdžiui, koks gali būti optimalus kirtavietės dydis įvairiuose miškuose, ar Valstybinių miškų urėdijos miškininkai privalo kasmet iškirsti nustatytą kirtimų normą, jei rinkoje sumažėjo medienos poreikis, krito kainos ar nenumatytuose kirsti miškuose išplito kenkėjai ir ėmė džiūti medynai? Kiek galima Lietuvoje steigti gamtosaugai svarbių teritorijų nepaisant ekonomikos, šalies finansinių galimybių? Kaip užtikrinti ilgalaikę ir tinkamą saugomų rūšių apsaugą? Klimato kaitos fone nepalankioje augimui situacijoje vis ryškiau atsiduria mūsų eglės. Žiemą neesant išalo, jų šaknų sistemą išjudina vėtros, medžiai virsta, silpsta, juos pirmiausia pažeidžia kenkėjai. Miškus atkurti ir savaime atsikurti medynams trukdo gausėjantis ar tinkamai nesireguliuotas žvėrių kiekis.

Šiuos tikslus įmanoma išspręsti ir įgyvendinti tik vystant dialogą tarp skirtingų visuomenės socialinių grupių bei taikant kitų Europos valstybių patirtį.

Akad. Darius Danusevičius (VDU Žemės ūkio akademija) supažindino su miško medžių genetinių išteklių išsaugojimo svarba bei strategija Europoje ir Lietuvoje, Punios šilo pušies sengirės ir miško medžių genetinėmis tyrimais DNR lygmenyje. Pranešėjo manymu, Europos miško medžių genetiniai ištekliai yra tarptautinių lygmeniu pripažinta vertybė, kurios išsaugojimas koordinuojamas EUFORGEN programos.

Pagrindiniai siekiniai yra išsaugoti rūšies adaptacinį potencialą klimato kaitos poveikyje ir sudaryti tinkamas sąlygas jų evoliucijai per dinaminių genetinių draustinių tinklą, kur dinamiškumas suprantamas kaip tęstinė rūšies genofondo evoliucija. Gali būti ir kitoms saugomoms teritorijoms svarbus būtent pušynų buvimas ekosistemoje. Tada tikslus galima suderinti.

Pranešėjas taip pat paminėjo miško medžių selekcijos pasiekimus Skandinavijos šalyse, kur miško medžių selekcija jau yra trečiame cikle ir generuoja kelis kartus daugiau pajamų iš miškų nei Lietuvoje. Be to selekcija didina ne tik miškų ekonominę vertę, bet ir gerina jų adaptyvumą klimato stresoriams, o tai jau yra ekosistemų paslaugų veikla.

Punios šilo paprastosios pušies populiacijos DNR tyrimai parodė, kad Punios sengirės genofondas yra unikalus – pagal chloroplasto DNR žymenis Punios sengirės paprastosios pušies populiacija turi reikšmingai daugiau savitų haplotipų nei kaimyninės populiacijos.

Doc. Michael Manton (VDU Žemės ūkio akademija) pateikė įdomių įžvalgų apie nacionalinių parkų, kitų saugomų teritorijų valdymą užsienio šalyse. Per pastaruosius 30 metų Baltijos jūros regione pastebimas ženklus miškų ūkinės veiklos intensyvumo augimas ir miškų padengtų teritorijų ploto mažėjimas. Lietuvoje medienos paruošos kertant pagrindiniais kirtimais padidėjo daugiau nei 2 kartus (nuo 3 mln./m³ iki 7 mln./m³) per metus. Šiam padidėjimui didelės įtakos turėjo beveik pusės šalies miškų privatizavimas. O griežto režimo saugomų teritorijų plotas išliko pastovus – 1,5 proc. Tolesnė saugomų teritorijų analizė parodė didelį atskirų inciatyvų sąlygotą saugomų teritorijų ploto didėjimą ūkiniuose valstybiniuose ir privačiuose miškuose. Tai sukelia nemažai sumaišties miško valdytojams planuojant jų ūkinę veiklą. Vienas iš atvejų yra Dzūkijos nacionalinis parkas, kur gamtos saugos mechanizmas yra klaidinantis, kadangi lietuviška ir tarptautinė nacionalinio parko definicija nesutampa (žr. *CUN's Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*).

Pranešėjo teigimu, Lietuvos nacionaliniai parkai panašesni į UNESCO biosferos rezervatus su centrine apsaugos zona, kur ekologinėmis buferinėmis zonomis apsupta vystymo zona su tvariais komerciniais tikslais. Punios šilo atvejis sudaro

galimybes Lietuvai sukurti pirmąjį tikrą pagal ICUN nuostatas nacionalinį parką. Tai padėtų Lietuvai pasiekti tarptautinius Aichi įsipareigojimus 17 proc. (Biologinės įvairovės konvencija). Šį sprendimą reikėtų deramai apsvarstyti, nors tai reikalauja nemažai laiko (pvz., naujas Dvina-Pinega neliesto miško kraštovaizdžio rezervatas). Dažnai laikas yra nepalankus gamtos išsaugojimui, nes kartais sprendimų priėmimas trunka dešimtmečius, o miško naudojimas gali labai greitai suardyti ekosistemas.

M. Manton pastebėjimu, nelengva rasti pusiausvyrą tarp tvaraus miško naudojimo ir gamtos saugos ir Lietuva kaip tik yra kryžkeleje.

Diskusijų apžvalga

Po pranešimų aktyviai diskusijoje dalyvavo visų institucijų mokslininkai ir specialistai.

Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos ir miškų grupės patarėjas ekologiniam tinklui „Natura 2000“ ir saugomoms teritorijoms Tomas Tukačiauskas sutiko su teiginiu, kad Lietuvoje nacionaliniai parkai skiriasi nuo daugelio užsienio šalių: jie kurti kompleksiniu pagrindu žmonių gyvenamose teritorijose ir tai kelia daugiau problemų, o peržiūrėti saugomų teritorijų tinklą, apjungti besidubliuojančius įvairius draustinius, buveines reikia politinio sprendimo.

Akademikui emeritui Stasiui Karaziui knietėjo išgirsti kolegų nuomonę: jeigu Lietuvoje dėl klimato šiltėjimo eglės virs ne viena iš pagrindinių kertamų miško medžių rūšių, ar bus šalies miškininkystėje reikalingi dabar ekologų propaguojami atvejiniai kirtimai, kokius medynus jais kirsime? Pripažįstama, kad rezervatuose yra mažiau biologinės įvairovės negu draustiniuose, bet kodėl, pavyzdžiui, visą Punios šilą siekiama paskelbti gamtiniu rezervatu? Lig šiol nesuderinti valstybiniai, mokslo ir visuomenės siekiai dėl negyvos medienos vaidmens ir kiekio biologinės įvairovės gausinimo, anglies kaupimo klimato šiltėjimo procese ir valstybinės miškų sanitarinės apsaugos tikslų. Ar rekomenduojamas 20 m³ negyvos medienos kiekis 1 ha miško yra optimalus kiekis? Punios šilo gelbėjimo atveju tebeverda ginčai: kas svarbiau – ištisinis miško medžių „kapinynas“ būsimai faunai ar kenkėjų apniktų šilo medžių chirurginis gelbėjimas sanitariniais kirtimais?

Miškų instituto mokslo darbuotojo dr. Virgilijaus Mikšio pastebėjimu, daugelyje Vakarų Europos šalių neįvyksta viešumoje priešpriešų tarp gamtos saugos ir miškininkystės specialistų, nes ten jau senokai aplinkosauga integruota į miškininkystės veiklą. Deja, Lietuvoje vis dar pešamės, kas išsikovo geresnes pozicijas, daugiau gaus lėšų iš ES paramos programų...

Apibendrinant išsakyta mintis, pateiktini tokie **strateginiai siūlymai**:

- Miškai turi dvi pagrindines svarbias funkcijas – ekonominę ir ekologinę (kartu ir socialinę), o tvaraus miškų ūkio veikla derina šias funkcijas. Kad miškų ūkio veikla būtų efektyvi, būtina miškų ūkio plėtros strategijoje nustatyti strateginius prioritetus tarp ekonominių ir ekologinių tikslų. Šiuos prioritetus galima diferencijuoti taip: I, II ir III grupės miškai, esantys nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose, draustiniuose, europinės svarbos buveinėse, yra skirti pirmiausia ekologinėms miškų funkcijoms. IV grupės miškai – ūkiniai miškai ir tvarkomi tvarios miškininkystės principu. Tačiau dėl klimato kaitos padarinių ir saugomų teritorijų plėtros miškų ūkio veikloje persipina daugybė siekinių, kuriuos vienu metu efektyviai įgyvendinti tampa sudėtinga. Todėl svarbu nustatyti strateginius prioritetus arba atskirti skirtingos paskirties saugomas teritorijas. Miškų ūkio vystymo strategijoje būtina mokslinių tyrimų pagrindu apsispręsti apie prioritetus ekonominei miškų funkcijai išlaikyti ūkiniuose miškuose, artimiausiame dešimtmetyje išlaikant tvarios miškininkystės principus;

- Strategiškai saugomas teritorijas koncentruoti dabartinėje apimtyje, nebeplečiant Europinės svarbos buveinių naujuose ūkinių miškų plotuose, kurie kartais nelabai atitinka buveinių kriterijų, o ūkiniuose miškuose laikantis tvarios miškininkystės principų prioritetą teikti ekonominei naudai;

- Mokslinių tyrimų pagrindu optimizuoti saugomų teritorijų tinklą tiek funkcinę, tiek teritorinę prasme, sukurti sistemą kaip efektyviai derinti saugomų teritorijų išskyrimą tarp jas skiriančių institucijų, kartu įtraukiant ir Valstybinių miškų urėdijos specialistus, privačių miškų savininkus, bei atsižvelgi į saugomų teritorijų valdymo patirtį JAV ir Europos šalyse.

MG inf.

Belaukiant Aplinkos ministerijos

Praėjusių metų vasarą įsiplieskusioms aistroms dėl Punios šilo statuso prigesinti aplinkos ministras Kęstutis Mažeika laikinai sustabdė Punios šile gamtinio rezervato ribų plėtrą ir rugpjūčio 7 d. pavedė Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai iki 2019 m. gruodžio 1 d. patikslinti Punios šile esamas gamtines vertybes, jų apsaugos tikslus ir jiems pasiekti būtinas priemones. Šiai užduočiai atlikti VSTT vadovybė subūrė ekspertų darbo grupę, kurios pagrindą sudarė šios tarnybos Metodinio–analitinio centro specialistai.

Lankytojai regi Punios šilą skirtingai

ZITOS BITVINSKAITĖS nuotraukos

Problemos sprendinių paieškos

VSTT Metodinio–analitinio centro ekspertai rugsėjo ir spalio mėn. atliko Punios šilo EB svarbos gamtinių vertybių inventorizaciją bei jų būklės vertinimą. Buvo identifiкуotos 7 naujos, aplinkos ministro įsakyme neįtrauktos Europos bendrijos svarbos natūralios buveinės (Rūšių turtinigi smilgynai, Eutrofiniai aukštieji žolynai, Aliuvinės pievos, Aktyvios aukštapelkės, Tarpinės pelkės ir liūnai, Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, Medžiais apaugusios ganyklos).

Punios šile užfiksuota 16 tipų EB svarbos gamtinių buveinių, kurios (kartu su potencialiomis) užima 1947,9 ha plotą (72,4 proc. viso vietovės ploto). Be to, naujai užregistruotos Buveinių direkyvos II priedo 6 rūšys, kurioms Lietuva yra įsipareigojusi įsteigti specialias saugomas teritorijas (tai europinis plačiaausis, Šneiderio kirmvabalis, purpurinis plokščiavabalis, Manerheimo grybinukas, plačialapė klumpaitė, žalioji dvyndantė). VSTT ekspertų

teigimu, Punios šile yra iš viso aptikta 115 rūšių, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą, kurių išgyvenimui reikalingas didelis negyvos medienos kiekis, stabilios mikroklimatinės sąlygos.

Iki galutinių ekspertų siūlymų pateikimo ministerijai VSTT Nacionaliniame lankytojų centre lapkritį organizuotos viešos diskusijos, kuriose dalyvavo mokslininkai, gamtosaugininkai, ekologai, miškininkai, visuomeninių organizacijų atstovai. Deja, kompromisinio sutarimo dėl Punios šilo gamtosauginio statuso neprieita.

Grupė miškininkystės mokslininkų lapkričio 25 d. kreipėsi raštu į Aplinkos ministeriją dėl paprastosios pušies ir eglės gamtinių medynų apsaugos ir tvarumo užtikrinimo Punios šile. Rašte teigiama, kad prieš gerą dešimtmetį šie šilo gamtiniai medynai buvo priskirti Europos svarbos miško medžių gamtiniams ištekliams ir įtraukti į EUFORGEN duomenų bazę, tvarkomi pagal EUFORGEN parengtas rekomendacijas ir programos strateginius siekius. Nuolatine

augalų nacionalinių gamtinių išteklių komisija dar 2018 m. kreipėsi į Aplinkos ministeriją, kad plečiant šile gamtinį rezervatą 292,7 ha gamtinių medynų nebūtų priskirta rezervato teritorijai, nes EUFORGEN gamtinių medynų tvarkymo ir atkūrimo rekomendacijos nesuderinamos su rezervato režimu, ekologinio tinklo „Natura 2000“ reglamentais ir neužtikrina šių gamtinių miško medžių išteklių reikiamo naudojamo ir medynų tvarumo. Miško genetikai prašė kuriant EB svarbos buveinių apsaugos tinklą išsaugoti šilo medynų gamtines vertybes, šioms medynams suteikti gamtinių draustinų statusą.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba dar iki gruodžio 1 d. pateikė Aplinkos ministerijai savų ekspertų apibendrintas rekomendacijas, pridėdama šūsnį pažymų, šilo buveinių žemėlapių. Pateiktame projekte siūloma steigiamos BAST ribas šiek tiek pakoreguoti, atsisakant pietinėje šilo dalyje į draustinį patenkančių privataus miško valdų, sodybų, girininkijos pastatų ir aplink juos esančios ne miško žemės, taip pat neįtraukti Stražiškės kaimo sodybos. Siūlomas BAST vietovės plotas būtų 2692 ha.

Sutapimu ar gamtosaugininkų akcija ir teisiniu spaudimu Aplinkos ministerijai pritarti šiam VSTT projektui galima traktuoti gruodžio viduryje Vilniaus apygardos administraciniame teisme vykusį posėdį, kuriame svarstytas nevyriausybinių organizacijos Baltijos aplinkos forumo skundas dėl Punios šilo gamtinio rezervato plėtros sustabdymo. Visuomenininkai siekia panaikinti aplinkos ministro K. Mažeikos pavedimu įpareigotos Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos vadovybės įsakymą, kuriuo buvo sustabdyta Punios šilo rezervato plėtra. Teisme pasiūlyta įtraukti Aplinkos ministeriją į procesą ne kaip trečiąją šalį, o kaip atsakovą, bei buvusį aplinkos minis-

sprendimo

trą Kęstutį Navicką kviesti liudytoju. Šiam teisminiam procesui remti net buvo renkamos iš visuomenės lėšos (nuoroda – svetainė www.puniossilas.lt).

Aplinkos ministras buvo pažadėjęs iki 2019 m. pabaigos įvertinti VSTT siūlymus ir priimti politinį sprendimą dėl Punios šilo statuso. Bet metai baigėsi, o Punios šilo statuso problema „tebekabo“...

Gamtosaugininkai toliau atkakliai propaguoja savo nuostatas, o miškininkai opo nuoja, kad tai perteklinis jų siekis, šilo vertimas „medžių kapinėmis“. Ar įmanoma šioje situacijoje rasti suinteresuotoms pusėms priimtina ir pagrįstą sprendimą dėl Punios šilo statuso, siekiant išsaugoti inventorizuotas EB svarbos buveines šile, pagerinti jų išlikimo sąlygas bei kartu išsaugoti ir genetinius miško medynus, ginti juos nuo kenkėjų invazijų ir patenkinti alytiškių bendruomenės reikiamus lūkesčius?

Šilo ateities regimybės

LR Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimu patvirtintoje Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemoje buvo nustatytos Punios šile dvi prioritetingos zonos: gamtinio rezervato – išsaugoti pirmąsias Lietuvos girių bruožus išlaikiusį unikalų Punios šilo gamtinį kraštovaizdį su sengierei būdingomis ir gausiai aptinkamomis, įvairiomis saugomomis gyvūnų, augalų bei grybų rūšimis ir jų natūraliomis buveinėmis; ir botaninio-zoologinio draustinio – išsaugoti etalonines Punios šilo natūralias buveines su sengirių tipo medynais, medžiais-gamtos paminklais, saugomas gyvūnų, augalų bei grybų rūšis, ypač ažuolinę pintenį, ažuolinę baktrosporą, skėtriją briedragę, didįjį asiūklį ir labai gausias populiacijas draustinyje turinčias rūšis – plačiąją platužę, skylėtąją menegaciją, ažuolinę kepeną, krokinį minkštenį, karpotąją kempe, skaisčiąją raudonpintelę, tarpinį ir tuščiavidurį rūtenius, svogūninę kartenę, didįjį skydvabalį, niūraspalvį auksavabalį bei šilo paprastosios pušies ir Punios šilo paprastosios eglės genetinius medynus, archeologines vertybes. Miškų tvarkymo schemoje Punios šilo gamtinio rezervato miškai priskirti I miškų grupei, o Punios šilo botaninis-zoologinis draustinis – IIA

miškų grupei. Draustinyje buvo inventorizuota 355 ha kertinių miško buveinių, iš kurių miškų valdytojas buvo įsipareigojęs vykdyti apsaugą tik 173,5 ha plote.

Pasak gamtininkų ekspertų, nustatant EB svarbos gamtinių buveinių apsaugai svarbios vietovės „Punios šilas“ apsaugos tikslus labai svarbus yra bendras Lietuvos įsipareigojimų dėl EB svarbos buveinių ir rūšių mastas. Punios šile bene didžiausia EB svarbos buveinė yra Vakarų taiga, bet tik apie pusė jos ploto yra patenkinamos būklės. Buveinei stinga brandžių medžių, negyvos medienos, todėl būtina atsisakyti kirtimų, nevykdyti jokios ūkinės veiklos. Šių ekspertų teigimu, ir kitoms šile esantiems EB svarbos buveinėms stinga negyvos medienos būklei pagerinti.

Pateikto projekto suvestinėje teigiama, kad šilo BAST steigiamoje vietovėje net 72,4 proc. buveinių būklė yra nepakankama užtikrinant jų išlikimą. Daugumos buveinių ir rūšių apsaugai būtinos potencialios buveinės, kurios, sudarius palankias sąlygas, suformuotų per artimiausius 20 metų.

Nerimą kelia šilo eglėnys, kurie šiltėjant klimatui puolami kenkėjų, džiūsta, gali virsti plačialapių miškų buveine. Dr. Valerijus Rašimavičius iš Gamtos tyrimo centro diskusijose atkakliai laikėsi nuomonės, kad dėl medžių rūšių išlikimo šilas turi pats reguliuotis, o miškininkų dabar ginami pušies ir eglės genetiniai medynai, sparčiai šiltėjant klimatui, po šimto metų gali tapti ne vertybe. Per tą laiką galimai bus rasta prie klimato kaitos labiau prisitaikiusių medynų, iš kurių sėklų bus auginami ateities kartų spygliuočių medynai. Kad šiltėjant klimatui Punios šile neišvengiama medžių rūšių kaita, ypač eglėnų nykimas, jam antrino ir VDU ŽŪA prof. Gediminas Brazaitis, remdamasis lenkų Augustavo girios pavyzdžiu. Jo manymu, kad šilas galėtų atsikurti savaime, reikėtų reguliuoti ir esamą kanopinių žvėrių kiekį.

Gamtininkas Mindaugas Lapelė iš Dzūkijos nacionalinio parko direkcijos regį Punios šilą, kaip miško rezervatą, nes Lietuvoje, jo manymu, įsigalėjusi keistina praktika – steigti gamtos rezervatus ar saugomose teritorijose rezervatines zonas miškininkavimui netinkamuose raistuose ir pelkėse. Punios šilas būtų tam labiausiai tinkama vieta.

„Gyvo miško“ judėjimo aktyvisčių manymu, šilą reikėtų skirti eksperimentui – įkurti Lietuvoje pirmąjį Belovežo girios tipo mini rezervatą. Prof. Petro Kurlavi-

čiaus pastebėjimu, nereikėtų visuotinai bauginti žmonių Belovežo girios rezervato baubu. Ten leidžiam ribota veikla, pavyzdžiui, gamtinis turizmas. Į Belovežo girią plūsta turistai iš Didžiosios Britanijos, kitų šalių pasigrožėti natūralia sengiere, biologine įvairove. Suteikus Punios šilui gamtos rezervato statusą, ekonomine prasme prarastume lėšas už medieną, komercines medžiokles, bet jas galėtų kompensuoti mokamas gamtinis turizmas, kitos paslaugos. Prieš priimant sprendimą dėl šilo statuso, reikėtų paskaičiuoti: kas daugiau galėtų duoti pajamų?

Bet vien paskelbimas šilo gamtiniu rezervatu netaps laukiamu stebuklu. Šile reikės vykdyti gamtotvarkines priemones, kurios irgi yra kišimasis į natūraliąją gamtą. Pavyzdžiui, buvusio Strazdinės kaimo pievose aptikta nauja Rūšių turtingų smilgynų buveinė, Nemuno pakrantės siauru ruožu išplitę eutrofiniai aukštieji žolynai, šilo gilumoje – miškapievės, aliuvinės pievos. Joms išsaugoti reikalingos gamtotvarkos priemonės: reguliarus šienavimas ar ganymas, atvirų erdvių palaikymas. Kaip išeitis, diskusijose siūlyta nevežti į Marcinkonių kraštą stumbrų, o Punios šile įsteigti stumbryną, kad jie nuskabytų perteklinę augaliją ir krūmynus.

Aplinkos ministerijai pateikto VSTT siūlymo išvadose teigiama, kad dėl nacionalinių ir europinių vertybių gausos bei jų išsaugojimo ekologinių poreikių EB svarbos esamose ir potencialiose miško buveinėse, kurios užima 72 proc. teritorijos negali būti vykdoma miško ūkinė veikla, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant buveinių palankios būklės. Draustinyje esantis IIA miško grupės režimas neužtikrina šių apsaugos poreikių, todėl reikalinga pakeisti jo statusą į griežtesnio režimo arba reguliariai koreguoti ūkinės veiklos planus (miškotvarkos projektus), kad būtų užtikrinama saugomų vertybių apsauga. Nustatytiems apsaugos tikslams pasiekti Punios šile reikalingas gamtotvarkos dokumentas. Pasiiekti palankią buveinių ir rūšių apsaugos būklę reikalingos gamtotvarkos priemonės, kurių neįmanoma atlikti įgyvendinant įprastą miškotvarkos projektą. Gamtotvarkos dokumentu taip pat turėtų būti nustatytas elnių žvėrių reguliavimo poreikis ir gairės.

Kas ryšis priimti subalansuotą politinį sprendimą dėl Punios šilo statuso?

Parengė Vaclovas TREPĖNAITIS

BOA projekto tikslas – didesnė profsąjungų narystė

Sausio 15 d. vykusiam Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos tarybos posėdyje, be kitų svarbių klausimų, buvo aptartas BOA (Baltic Organising Academy) projekto vykdymas. Informuojame apie šio projekto esmę.

Naujasis LR Darbo kodeksas labiau liberalizavo valstybinį darbo santykių reguliavimą. Tikėtina, kad ateityje šie santykiai dar labiau liberalės. Tai reiškia, kad vis daugiau darbo teisės normų bus nustatoma įmonių vidiniais dokumentais bei darbdavių ir darbuotojų susitarimais – per kolektyvinius darbo santykius. Todėl vis labiau aktualus tampa tinkamas darbuotojų atstovavimas kolektyviniuose darbo santykiuose.

Šiuose santykiuose darbuotojai geriausiai atstovaujami profesinių sąjungų. Nuo darbdavių ir valstybės kišimosi į jų veiklą saugo Profesinių sąjungų įstatymas. Iš surinkto nario mokesčio profsąjungos gali samdyti konsultantus, teisininkus. Darbo kodekse profesinėms sąjungoms numatytos tiek veiklos, tiek nepriklausomumo garantijos, jos vienijasi ūkio šakos arba teritoriniu pagrindu. Šalies mastu veikia profesinių sąjungų centrai. Skaitlingiausia iš jų yra Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija (LPSK), kurios sudėtyje yra ir mūsų Federacija. LPSK yra Tarptautinės profesinių sąjungų konfederacijos (ITUC), Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC) narė, bendradarbiauja su Tarptautine darbo organizacija (TDO), turi savo atstovus ES komisijos pramonės šakų komitetuose. LPSK darbuotojams atstovauja Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje, Socialinio draudimo fondo taryboje, Lietuvos regioninės politikos plėtros komitete, Trišalėje taryboje prie Lietuvos užimtumo tarnybos, Privalomojo sveikatos draudimo fondo taryboje.

Taigi, turimi pakankamai stiprūs kolektyvinio darbuotojų atstovavimo instrumentai, kuriais, deja, Lietuvoje darbuotojai naudojami dar nepakankamai. Europos šiaurės šalių partneriai, matydami profesinių sąjungų narystės situaciją Baltijos šalyse, finansuoja BOA projektą, kuriame dalyvauja ir LMPF.

Šio projekto tikslas – vadovaujantis Šiaurės šalių patirtimi mokyti kaip didinti profesinių sąjungų narystę, steigiant naujas profesines sąjungas, bei skatinant darbuotojus jungtis prie jau esamų profesinių sąjungų. O patirtis šiose šalyse šimtametė, profesinių sąjungų narystė taip pat išpūdinga – jungia 70–80 proc. darbuotojų. Šiaurės kolegų manymu, pagrindinė priemonė, didinant narystę profesinėse sąjungose, yra individualūs pokalbiai su darbuotojais, pateikiant narystės profesini-

LMPF siekius pristato LMPF pirmininkė Diana Raitelaitienė ir BOA projekto organizatorius Algis Vaitkevičius

nėje sąjungoje privalumus. Pagrindinis argumentas – profesinių sąjungų jėga yra vienybėje.

Čia būtų tinkama vieta prisiminti pasakojimą apie šluotą, kurią gali sulaužyti tik ją išardęs po vieną ražą. Pokalbių su darbuotojais metu išsiaiškinami kolektyve autoritetą turintys darbuotojai ir nuomonių lyderiai. Iš šių žmonių formuojamas profesinės sąjungos branduolys. Kiekvienas lyderis nuolat dirba su savo aplinkos žmonėmis, domisi jų aktualijomis, jas apibendrina, perteikia profesinių sąjungų vadovams,

o darbuotojams pateikia atitinkamą informaciją apie profesinių sąjungų veiklą, sprendžiant jų reikalus. Siektinas rezultatas: kad bet kokiame kolektyve narystė būtų daugiau kaip 50 proc., o nariai būtų vieningi. Tuo atveju profesinė sąjunga tikrai atstovauja darbuotojų daugumos interesus, yra įtakinga ir turi pakankami svertų derybose su darbdaviu visais darbuotojams aktualiais klausimais.

Vadovaujantis šiomis šiaurės kolegų rekomendacijomis, jas pritaikant mūsų sąlygoms, šiuo metu dirbama keliose įmonėse, siekiant jose įkurti profesines sąjungas. Taip pat dirbama ir su pavieniais darbuotojais Valstybinių miškų urėdijos regioniniuose padalinuose ir administracijoje, skatinant juos prisijungti prie veikiančių profesinių sąjungų. Tikimės, kad pastangos duos rezultatą.

LMPF inf.

Diskusijos tarybos posėdyje

BRONISLOVO AMBROZO NUOTRAUKOS

Valtra – patikimas partneris miške

VALTRA

**RINKIS
PROFESIONALIAŲ
TECHNIKĄ!**

Traktoriai **VALTRA**

Mechaniškai varomos
medienos ištraukimo
priekabos **KRONOS**

Augmenijos smulkintuvai
SUOKONE

UAB „ROVALTRA“ – Vienintelė Valtra Inc. atstovė Lietuvoje
Kalvarijų g. 125-602, LT-08221, Vilnius. Tel. 8 5 2737000, faks. 8 5 2472085
Mob. tel. 8 687 40042, el. paštas info@rovaltra.lt • www.rovaltra.lt

Įteiktos UAB „Rovaltra“ padėkos už bendradarbiavimą (iš kairės – Dambrauskai, ansamblio „Jonis“ vadovas P. Trijonis, Padovinio ŽŪB vadovas G. Gumauskas, G. Ališauskas, Staliūnai, Balčiūnai, Kerkasių žemės ūkio bendrovės vadovas I. Petkevičius, V. Noreika)

Duris atvėrė naujas UAB „Rovaltra“ prekybos ir paslaugų centras

Pasaulyje žinomų prekių ženklų atstovė Lietuvoje UAB „Rovaltra“, tiekianti į šalį žemės ūkio, miško ir komunalinę techniką, sausio 9 d. iškilmingai atidarė naują prekybos ir paslaugų centrą Kauno r. Žemaitkiemio kaime.

Atidarymo ceremonijoje UAB „Rovaltra“ vadovą Romualdą Trainaitį bei jo komandą sveikino AGCO korporacijos (amerikiečių žemės ūkio technikos gamintoja, prekių ženklų *Valtra*, *Challenger*, *Fendt*, *Massey Ferguson* ir kt. savininkė) viceprezidentas ir traktorių gamintojos „Valtra“ generalinis direktorius Jari Rautjärvi, AGCO Šiaurės Europos ir Baltijos šalių plėtros direktorius Christian Devantier, MERLO S. p. A eksporto vadovas Alberto Dutto, „Antti“ įmonės partnerė ir tarybos pirmininkė K. Isotalo, „AGCO“ Šiaurės Europos ir Baltijos šalių plėtros direktorius Ch. Devantier, „Valtra“ viceprezidentas ir generalinis direktorius J. Rautjärvi, UAB „Rovaltra“ generalinis direktorius R. Trainaitis.

Meras V. Makūnas dėkojo generaliniam direktoriui R. Trainaičiui už investijas Kauno rajone. „Visų 3200 pakaunės ūkininkų vardu dėkoju už sukurtas 35 darbo vietas, už pagalbą šio krašto žemdirbiams. Juk iš 101 tūkst. Kauno r. gyventojų 25 proc. dirba žemės ūkyje ir miškuose, kurių valdose darbuojasi pas

Tradicinę atidarytųjų juostą kerpa: iš kairės – Kauno rajono savivaldybės meras V. Makūnas, „Merlo“ eksporto vadovas A. Dutto, „Antti“ įmonės partnerė ir tarybos pirmininkė K. Isotalo, „AGCO“ Šiaurės Europos ir Baltijos šalių plėtros direktorius Ch. Devantier, „Valtra“ viceprezidentas ir generalinis direktorius J. Rautjärvi, UAB „Rovaltra“ generalinis direktorius R. Trainaitis

Lietuvos ūkininkų sąjungos pirmininkas Jonas Talmantas (dešinėje) dėkojo, kad UAB „Rovaltra“ ir jos vadovas Romualdas Trainaitis visada buvo kartu su žemdirbių bendruomene, ją rėmė

Naujasis prekybos ir paslaugų centras

jus įgyta technika. Aukščiausia vadyba ir paslaugų kokybė liudija Jūsų sėkmę“, – akcentavo V. Makūnas.

Lietuvos ūkininkų sąjungos pirmininkas Jonas Talmantas pasibrazdė, kad UAB „Rovaltra“ visada buvo kartu su žemdirbių bendruomene, ją rėmė. Jis sakė, kad girdėjo pastabų, jog technikos aptarnavimo patalpos esą mažos. „Tai aš jiems ir sakau, kad erdvių patalpų reikia toms firmoms, kurios prekiauja blogomis mašinomis, nes jas tenka dažnai remontuoti“, – juokavo J. Talmantas, sulaukęs šventės dalyvių ovacijų. Už indėlį puoselėjant šalies žemdirbystę įmonės vadovas R. Trainaitis apdovanotas LŪS ženkliu, sukurtu sąjungos šimtmečiui paminėti.

Už ilgametį bendradarbiavimą UAB „Rovaltra“ atsidėjo iš tikimiausiems bendrovės klientams. Ūkininkas Saulius Dambrauskas per 20 metų įsigijo net 16 „Valtra“ traktorių, 4 „Merlo“

krautuvus ir „Antti“ grūdų džiovyklą. Jam, kaip ir kitiems apdovanotiems ūkininkams bei partneriams, įteikta simbolinė pasaga iš gintaro ir šveicariškas laikrodis.

Tradiciškai iškilmėse koncertavo daugelį metų UAB „Rovaltra“ renginių metu lydintis ansamblis „Jonis“, taip pat dainavo estrados veteranas Egidijus Sipavičius, neseniai TV3 projektą „X faktorius“ laimėjusi Milda Martinkėnaitė bei grupė „Electric ladies“.

Naujajame 2000 m² pastate įrengtos dvi patalpos po 500 m² technikos aptarnavimui ir remontui bei sandėliai atsarginėms dalims laikyti ir rūšiuoti, o šalia jų tame pačiame pastate jaukiuose kabinetuose – patogios darbo vietos 8 vadybininkams. Įmonė į šias statybas investavo apie 1,6 mln. eurų. Naują objektą pastatė žinoma statybos bendrovė AB „Panevėžio statybos trestas“, kuri prekybos ir paslaugų centrą pridavė dar 2019 m. gruodį.

UAB „Rovaltra“, be neseniai atidaryto aptarnavimo centro Kaune, turi dar 4 padalinius – Panevėžyje, Šilutėje, Telšiuose ir Vilniuje bei bendrovės pardavimą techniką galinčius remontuoti 2 partnerius – Biržuose ir Plungėje. „Rovaltra“ atstovauja Suomijos, Italijos, Prancūzijos bei Kanados įmonės, pirkėjams siūlo traktorius *Valtra*, teleskopinius krautuvus *Merlo*, grūdų džioviklas ir bokštus *Antti*, durpynų mašinas ir žemės frezas *Suokone Oy*, javų kombainus ir miško techniką *Sampo Rosenlew*, miško techniką *Kronos OY*, plūgus, žemės dirbimo techniką *Gregoire Besson* bei kitą techniką.

UAB „Rovaltra“ darbuotojai kartu su svečiais iš Suomijos – Ch. Devantier ir J. Rautjärvi (centre)

LMSA valdybos išvažiuojamasis posėdis Rokiškyje

Sausio 23 d. Rokiškio krašte surengtas LMSA valdybos išvažiuojamasis posėdis, kuriame aptarti privačių miškų savininkams pastaruoju metu aktualūs klausimai, betarpiškai diskutuojant su miško valdytojais, miškininkystės darbų rangovais ir valdžios atstovais. Posėdyje dalyvavo aplinkos viceministrė Rasa Vaitkevičiūtė, Žemės ūkio rūmų pirmininkas Arūnas Svitojus, Valstybinių miškų urėdijos Rokiškio regioninio padalinio vadovas Kęstutis Skvarnavičius, energijos išteklių operatoriaus „Baltpool“ generalinis direktorius Andrius Smaliukas, biokuro ir medienos biržos prekybos vadovas Vaidotas Jonutis, miškininkystės paslaugas teikiančios UAB „Gradelitas“ vadovas Gražvydas Šiuksčius, „Miško aukcionas“ vadovas Tadas Palaima, kiti verslininkai. Posėdžio dalyviai apsilankė aktyvaus miško savininko, LMSA valdybos nario Raimundo Nagelės miško valdoje, kur apžiūrėjo kaip tvarkomi medynai, miško keliai, pakelių ir pamiškių griovai, prižiūrimos sausinimo sistemų apsauginės juostos. Aptartos galimybės pasinaudoti šiemis darbams ES parama, kaip gali atsiliiepti privačių miškų tvarkymui priimami nauji teisės aktai. Miškų atkūrimui vis aštresne problema tampa kanopinių žvėrių daroma žala želdiniams ir jaunuolynams. UAB „Gradelitas“ va-

ŽŪR pirmininkas Arūnas Svitojus įteikia apdovanojimą ilgamečiui LMSA vadovui Algiiui Gaižučiui

dovas Gražvydas Šiuksčius patarė, kaip kovoti su privačiose žemėse išplitusiu Sosnovskio barščiu. „Baltpool“ biokuro ir medienos biržos prekybos vadovas Vaidotas Jonutis informavo apie medienos prekybos pokyčius.

Žemės ūkio rūmų pirmininkas Arūnas Svitojus pasidžiaugė aktyvia LMSA veikla, atstovaujant miško ir žemės savininkus Lietuvos ir tarptautiniame lygmenyje, rūpinantis jų problemomis. Jis nusprendė ir pats tapti LMSA nariu. Už nuopelnus žemės ūkiui ir savivaldai jis įteikė Žemės ūkio rūmų ordiną ilgamečiui LMSA vadovui dr. Algiiui Gaižučiui.

Parengta pagal LMSA inf.

Diskusijos miško savininko rokiškėno Raimundo Nagelės valdoje

Vokiečių medžiokliniai terjerai arba jagdterjerai šunys atsirado tik XX a. 20–30 metais ir iš karto atkreipė medžiotojų dėmesį: paplito ne tik Vokietijoje, bet ir Austrijoje, Danijoje, Italijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje, Čekijoje, JAV, Kanadoje. Nors iki šiol ši veislė nepripažinta Anglijos ir Amerikos šunininkystės klubų, sparčiai populiarėja pasaulyje.

Jagdterjero šunų populiarumo priežastis – puikios medžioklinės savybės. Vokiečių medžiotojai šiuos mažus, bet stiprius, drąsius, vikrius ir ištvermingus šunis išvedė visapusiškam darbui Vakarų Europos medžioklės sąlygomis. Jagdterjeras neturi didingos, grynakraujams šunims būdingos išvaizdos. Ryžtingas, drąsus, atkaklus ir pasirengęs veikti šuo labai tinka pavojingai plėšrūnų ir šernų medžioklei. Jei šeimininkas nepagailės laiko ir pastangų, šis šuo darys viską, išskyrus vilkti ir sunkių kanopinių žvėrių aportavimą. Jis gali atvesti medžiotoją prie sužeisto ar nukauto žvėries (anonsuoti).

Ar mūsų medžiotojai išnaudoja visas universaliojo jagdterjero savybes? Deja, ne. Ką galėtų šeimininkas „išspausti“ iš šios veislės šuns? Apie tai bene daugiausiai galima sužinoti iš medžioklinių savybių bandymų (Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos 1992 m. išleistos „Urvinių šunų kompleksinių bandymų taisyklės“).

Bandymai urvuose

Jie atliekami dirbtiniuose urvuose, kur išsiaiškinami jagdterjero igūdžiai medžioti urvinius žvėris (lapes, barsukus). Vertinamas pyktis, rišlumas, balsas, paieška ir žvėries ištraukimas.

Jagdterjeras turi būti piktas žvėriui, bet ne akiai. Jis privalo aršiai ir sumaniai kautis su žvėrimi, o kad tas negalėtų – priešin-tis. Šuniui turi užtekti pykčio ir ištvermės atremti žvėries pasipriešinimą bei išlaikyti įtampą. Jei šuo neišlaiko pykčio vertinimo, turi praloti ne mažiau kaip 10 min. būdamas 1 metro atstumu nuo žvėries. Jei žvėris puola, šuo gali atsitraukti, bet tuoj pat vėl turi užimti kovos poziciją. Jei šuo daugiau kaip 3 kartus išlenda iš urvo, bandymai nutraukiami.

Matydamas žvėrį, šuo turi nuolat loti. Neloja tik, jei žvėris nasruose arba pabėgo. Balsas skardus, aukštas, gerai girdimas. Jei šuo loja, kai greta nėra žvėries, laikoma didele klaida, kaip ir tylėjimas, suradus žvėrį.

Paieška vertinama labai gerai, kai šeimininkui sukomandavus šuo nedelsdamas

Mažasis darbštuolis

VYTAUTAS TAMOŠIŪNAS

lenda į urvą ir atkakliai ieško žvėries. Puikiai vertinamas šuo, kuris žvėrį ištraukia iš urvo. Maksimalų įvertinimą gauna tas šuo, kuris tiesiog išvaro žvėrį iš urvo.

Bandymai ant žemės

Vertinama net 20 šuns darbo elementų. Visų bandymu metu (urvuose, sekant kraujo pėdsaku, vandenyje) labai griežtai tikrinama bei vertinama šuns uoslė. Specialiai uoslė tikrinama paleidus šunį šviežiu kiškio pėdsaku. Jei šuo nespainioja ir nuosekliai dubliuoja visas kiškio kilpas, turi puikią uoslę. Bandant jagdterjerą, kaip jis seka kiškio pėdsakais, vertinamos ir kitos šuns savybės. Vertinant paieškos tikslumą, žiūrima, kaip toli šuo seka pėdsakais.

Paieška tiksli, jei šuo nenuklysdamas seka žvėries pėdsaku didelį atstumą. Sekant kiškio pėdsakais taip pat nustatomas rišlumas. Labai svarbu, ar šuo nemeta pėdsako vos iš jo išklydęs. Atkaklumo trūksta tiems, nors ir gerą uoslę turintiems šunims, kuriuos šeimnininkas, vos tik šuo dingsta iš akių, neturėdamas kantrybės tuoj skuba kviesti. Kai pėdsakai būna painūs, silpno kvapo, rišlus šuo vis grįžta į tą vietą, kur pėdsakus pametė – rodo norą sekti.

Privalu šeimnininkui atnešti laimikį

Pasirenę startui

Jagdterjerai turi įgimtą savybę persekioti žvėrį loti kaip skalikai. Labai gerai vertinamas šuo, jei lodamas veja matomą kiškį didelį atstumą. Tokį patį atstumą jis turi persekioti lodamas ir jei nemato kiškio.

Privalu išmokyti šunį sekti ir kraujo pėdsakais. Paruošiamas dirbtinis kraujo pėdsakas: imamas kanopinio žvėries (šerno, elnio, stirnos) 250 g kraujo kiekis. Pėdsako ilgis – 600 m su dviem bukais kampais ir dviem guoliais. Pėdsakas daromas prieš 4 val. Gale dedamas išskrostas ir užsiūtas žvėries kūnas. Šeimnininkas su ne trumpesniu kaip 5 m pavadėliu atveda šunį prie pėdsako pradžios. Šuo privalo savarankiškai, ramiai sekti pėdsaku ir atvesti prie žvėries. Kartu eina teisėjas. Jei šuo, sekdamas pėdsaku, nuklysta, bet pats ar savininko padedamas randa pėdsaką ir seka toliau, įvertinimas nemažinamas (iki 3 klaidų). Jei nuklydęs šuo pėdsako neberanda, teisėjas 3 kartus gali sugražinti šunį į pradinę sekimo vietą, bet vertinimas kiekvieną kartą mažinamas 1 balu. Suradus žvėrį vertinama, kaip šuo elgiasi. Šeimnininkas ir ekspertas slepiasi maždaug už 30 m nuo žvėries. Šuo dar karta siunčiamas prie jau matomo objekto. Jeigu jis bando žvėrį smaugti, taršyti, vilkti, tai nelaikoma klaida. Jei drasko, bandymai neįskaitomi.

Sekant kraujo pėdsakais numatyti šuniui ir papildomi darbai: aploti nukautą žvėrį, lojimu anonsuoti apie surastą laimikį ir grįžus pas šeimnininką nuvesti prie surasto laimikio. Šeimnininkas, prieš sekant kraujo pėdsaku, turi pareikšti, kad jo šuo tai atliks. Šunys pirmą bandymų dalį atlieka įprastai – eina 400 m su pavadėliu. Toliau pėdsakas prailginamas dar 150 metrų, o už 400 m pėdsako gale daromas papildomas guolis, žvėris pernešamas į papildomo pėdsako galą. Nuo paskutinio guolio šuo paleidžiamas bėgti laisvai. Jagdterjeras privalo pats sekti, suradęs žvėrį nurodyti lojimu arba sugrįžti ir vesti prie žvėries savininką. Norėdamas pelnyti įvertinimą labai gerai, prie žvėries šuo turi loti 10 min.

Jagdterjeras privalo atnešti medžiotojui smulkius žvėrelius ir paukščius. Norint patikrinti šiuos sugebėjimus, sumedžiotas žvėrelis ar paukštis pavėjui žeme tempiamas 120 m ir paliekamas. Velkėje – du buki kampai. Kai velkę daręs žmogus pasislepia, šuo atvedamas prie jos pradžios ir po tik kartą duotos komandos privalo eidamas pėdsaku arba šalia jo atrasti laimikį, paimti jį per vidurį ir trumpiausiu keliu atnešti ir atiduoti medžiotojui.

Varomojoje medžioklėje jagdterjeras privalo planingai (šaudykle) apieškoti teri-

Išvyka į mišką

Po sėkmingos medžioklės pamaloninti mažieji talkininkai

toriją, o surastą žvėrelį persekioti lodamas. Nepageidautina, kad šuo išbėgtų iš varomo ploto. Paieška – pusės hektaro krūmokšnių plote turėjo būti pasislėpęs paukštis arba kiskis. Vienu metu bandomas tik vienas šuo.

Įvairiapusis medžiotojo pagalbininkas privalo dirbti ir vandenyje. Išbandomos šios savybės: noras pulti į vandenį, paukščio pakėlimas iš melynų, anties paieška ir atnešimas iš gilaus vandens telkinio.

Tikrinant jagdterjerio norą lįsti į vandenį, turima galvoje įgimtos, o ne išmoktos savybės. Davus gestu arba balsu komandą, šuo turi noriai eiti į vandenį. Jo darbas vertinamas gerai, jei 3 kartus be didesnio raginimo nuplaukia atnešti numesto pagalia. Šuo turi klausyti šeimininko ir ieškoti ten, kur nurodoma. Prieš bandymą reikia parinkti užžėlusį vandens telkinį. Antis pakirptais sparnais patupdoma ant kranto, po to paleidžiama į apaugusį maldais

vandenį. Jai pasislėpus, šuo paleidžiamas pėdsakais ir turi persekioti antį sausumoje ar augmenijoje, išvaryti į atvirą vandenį. Savininkui mėtant akmenėlius, leidžiama parodyti paieškos kryptį. Labai gerai, jei šuo klauso švilpuko arba gesto, bet aukščiausią įvertinimą gauna pats suradęs antį. Paukštį jagdterjeras privalo atnešti iš telkinio gilumos. Antis metama 10–15 m nuo kranto. Po komandos šuo privalo nuplaukti, paimti antį, atnešti ir atsitūpti su ja dantyse greta savininko. Po komandos „Duok“ privalo gražiai paduoti savininkui, stovinčiam ne arčiau kaip 5 m nuo kranto.

Jei šuo, atplaukęs ir išlipęs į krantą, padeda antį ir tuoj pat pasiima, tai klaida nelaikoma, o jei padėjęs nusipurto vandenį ir po to antį vėl paima, vertinama 1 balu mažiau.

Norint, kad šuo medžioklėje tik paduotų, o ne trukdytų, privalo mokėti bendros dresūros pratimus. Ypač daug dėmesio

skiriama komandai „Gulėk“, jos atlikimas taip pat tikrinamas bandymu metu. Žiūrима, kaip šuo reaguoja į šeimininko gestus, švilpimą ar kitas komandas. Vienas iš svarbiausių bandymų – tikrinimas, kaip šuo reaguoja į šūvį. Šis bandymas atliekamas su visa bandomų šunų grupe. Savininkai su šunimis, prištais prie pavadėlių, sustoja ratu, o teisėjas viduryje. Iššovęs į viršų, jis stebi, kokia šunų reakcija. Jei šunys po šūvio pasilieka vietoje arba puola į priekį, bandymą išlaikė. Jei išsigąsta, dar kartą bandomi atskirai, be pavadėlio. Bijantis šūvio šuo bandymo neišlaiko, o kilmės dokumentuose parašoma pastaba. Už šį elementą yra tik du vertinimai – teigiamas arba neigiamas.

Jagdterjeras, išlaikęs tokius kompleksinius bandymus, yra įvairiapusis medžiotojo pagalbininkas. Su juo galima medžioti viską ir visaip, tačiau tam šunį reikia rengti ne vienerius metus.

- Geriausios medžioklės visuose žemynuose pagal Jūsų pageidavimus
- Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Antano Truskauskio PĮ FELIS

Švitrigailos g. 16, 03223 Vilnius. Tel. +370 5 2330009.
Mob. +370 698 89 240. El. paštas: info@felis.lt.

- Kreipkitės – pasiūlysiame geriausius variantus! Kai kurias medžioklės programas rasite mūsų atnaujiniuose svetainėje www.hunting-world.com

Aplankykite Antano Truskauskio medžioklės ir gamtos muziejų
Muziejaus g. 7, 33202 Mindūnai, Molėtų raj.
Darbo laikas: III–VII 09.00–17.00

Įsiminusi pažintis su lūšimi

DAINIUS STONKUS

Šiltas vasaros vakaras. Vykstu pasižvalgyti prieš numatomą medžioklę į žvėrių stebėjimo vietą. Atvažiuoju apie 18 val. įvertinu vėjo kryptį ir patraukiu lauku iki apžvalgos bokštelio-kopėčių. Jos pastatytos 50 m nuo miško, kad galėčiau stebėti išeinančius maitintis žvėris. Ant kaklo pasikabinu žiūronus, kad mano matymo laukas siektų ir tolimiausius lauko ir pamiškės pakraščius. Kulniuodamas link kopėčių pastebėjau, kad dešinėje pusėje, 200 m nuo bokštelio, ganosi stirninas ir stirna. Stabteliu ir įvertinu stirnino ragus. Matydamas, kad stirnos manęs nesibaido, palengva judu į priekį.

Netikėtai iš miško tiesiai prieš kopėčias išlenda elnio patelė su jaunikliu. Paviekslėlis įstabus. Atstumas iki elnių koks 300 m. Sustingstu ir per žiūronus stebiu elnius. Jie labai atsargiai paėję kokių 20 m nuo miško ir sustingsta. Nejodu ir aš. Matyt, kažką negero pajutę elniai neskubiai grįžta į mišką. O stirnų porėlė į tai nesureagavo ir ramiausiai ganosi toliau.

Sunerimęs stirninas

Atėjęs prie stebėjimo posto patylius užlipu kopėčiomis, atsisėdu, gėriuosi nuostabia vasaros pavakare, netoliese tyvuliuojančia neaukštų kviečių jūra. Besigrožint vaizdeliu, pamiškėje į mano akiratį pakliūna kažkoks judesys. Kilstelėjau žiūronus ir nustėrau – išlindusi iš miško tupi lūšis, saulės vonias priiminėja: kasoši, kuičiasi ir į nieką nereaguoja. Atstumas nuo manęs iki lūšies – kokie 350 m. Ne kasdien tokį vaizdelį pamatysi šviesoje. Lūšies saulės vonios užtruko gal kokias 5 minutes. Ji staiga dingsta iš mano akiračio. Tyrinėju kviečių lauką. Nieko. Matyt, pasitraukė į mišką.

Netrukus kviečiuose pastebiu judesį: ogi lūšis sėlina į mano pusę. Tikriausiai ne su manimi susipažinti. Ji slinko link ramiai besiganančių stirnų porėlės. Mačiau jos pritūpusį kūną. Mano širdis daužėsi ne ką mažiau nei prieš patį atsakingiausią šūvį. Bet lūšies kelyje link stirnų išdygo kliūtis – nušienauta pieva. Jai nebuvo priedangos. Išlindusi iš kviečių, lūšis atsidūrė 50 m atstumu tiesiai prieš mano kopėčias. Ir to dar negana: ji atsitūpė, matyt, įvertinti puolimo galimybes. Mano rankose žiūronai kone lydosi nuo įtampos: bijau sujudėti ir nenoriu praleisti nė menkiausios smulkmenos. Lūšis stambi, kailis blizga, graži, ausų kuokšteliai puikiai matosi. Jos dėmesys sutelktas į stirnas, o šios, matyt, jausdamos, kad lūšis jų atviroje vietoje nepagaus, ramiausiai ganosi toliau. Šis vaizdelis trunka gal kokias 2–3 minutes. Lūšis, įvertinusi savo medžioklės galimybes, ramiai pasitraukė į mišką be kovos. Bet klydau.

Saulėlė po truputį leidžiasi žemyn. Po kokių 10–15 minučių meditacijos, panašiai toje vietoje, kur lūšis priiminėjo saulės vonias, iš miško išlekia kaip nuplikyta stirna. Ji šauna dideliu greičiu nuo miško į kviečius apie 150 m ir stabteli apsižvalgyti. Pastebiu iš miško vėl išlindusią lūšį. Matyt, miške ji bandė sumedžioti šią stirną, bet ir šį kartą nepasisekė. Įvertinusi savo pozicijas, lūšis nutarė pasitraukti. Tą vakarą jos daugiau nemačiau...

MG ARCHYVO nuotrauka

Lūšis pozuoja

Emocijų begalė. Kol nurimau, praėjo gal pusvalandis. Kad neišgąsdinčiau vis dar besiganančių stirnų porėlės, kuo tyliau išsiropščiau iš bokštelio ir patraukiau link mašinos. Kolegos ir dabar nelabai tiki šia mano istorija, bet aš šio vakaro neužmiršiu visą savo gyvenimą.

P.S. Tinklapyje DELFI buvo skelbta, kad praėjusį metų vasarą Karšuvos girioje, Viešvilės valstybiniame gamtiniame rezervate buvo slapta nufilmuota, kaip žaidžia, tarsi pozuoja prieš kamerą lūšis. Lietuvoje pradėjus nuo 2011 m. lūšis veisti nelaisvėje ir išleisti jauniklius į miškus, gamtininkas S. Paltanavičius sako, kad Kazlų Rūdos ir kitos giriose jau susikūrė nauja lūšių populiacija. Jos fiksuojamos ir medžioklės plotuose medžiotųjų pastatais registratoriais ar kameromis.

Prof. Romualdas Deltuvas Miško ūkis ir medžioklė Mažojoje Lietuvoje

Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 97-osioms metinėms (1923 m.) išleidžiama prof. Romualdo Deltuvo parengta knyga „Miško ūkis ir medžioklė Mažojoje Lietuvoje“. Ji skiriama mūsų tautos atminčiai gyvos Mažosios Lietuvos miško ūkio ir medžioklės, gyvūnijos apsaugos raidai, senųjų prūsų genčių giriose medžiojusiems, miško ūkį kūrusiems, Kuršių nerijos ir Klaipėdos apylinkių smėlynus sutramdžiusiems žmonėms istorijos verpetuose nuo XV a. vidurio iki 1944 m. pabaigos aprašyti. Vokiečių kryžiuočių ordino užkariauta, vėliau pasaulietinės Prūsijos valstybės paveldėta, menkai apgyvendinta ir dėl daugybės pelkių, raistų sunkiai įžengiama teritorija valdovų potvarkiuose ir istorikų raštuose ilgą laiką buvo vadinama dykra. Per šimtmečius čia užaugo išpūdingi medynai, veisėsi įvairūs žvėrys, išpūdingais medžioklės trofėjais didžiavosi senieji Prūsijos valdovai, vėliau Vokietijos imperatorius Vilhelmas II ar hitlerinės Vokietijos vyriausiasis medžioklės reichsmaršalas Hermanas Geringas, didingoje Romintos girioje turėję medžioklės pilaites.

Deja, po Antrojo pasaulinio karo ši giria, kaip karo trofėjus, buvo padalinta Rusijai ir Lenkijai, prarado savo vientisą didingumą.

Skaitytojas knygoje ras įdomių duomenų ir apie kitus didžiausius Mažosios Lietuvos miškų masyvus, puoselėtas medžioklės tradicijas ir jos teisinį reguliavimą, žvėrių populiacijų raidą, elnių ir briedžių draustinių kūrimą, bandymus atkurti taurių ir stumbrų populiacijas, atskirų medžių rūšių reikšmę, miškų valdymo sistemos raidą, miškų niokojimą ir teisinius bandymus tai užkardyti, kovą su korupcija, stichines nelaimes, miškotvarkos atsiradimo prielaidas bei verslus – medienos plukdymo, lentpjūvystės, medienos prekybos reikšmę Klaipėdos uostui.

Daug dėmesio skirta Kuršių nerijos miškų žūties ir atkūrimo, nerijos ir Klaipėdos pajūrio smėlynų apželdinimo, Girulių gyvenvietės atsiradimo istorijai.

Vokiečių valdytame krašte per šimtmečius susiformavo pažangesnis miškų ūkis, rengti kvalifikuoti specialistai, sukurtos geros miškų pareigūnų darbo ir gyvenimo sąlygos. Todėl atskiru skyriumi aprašyti miškininkavimo ypatumai, miškų urėdijų ir girininkijų sodybų likimai Klaipėdos krašte. Dauguma iš raudonų plytų pastatytų erdvių girininkijų sodybų buvo apsodintos ažuolais, kitais medžiais, stebino savo puošnumu ir praktiškumu iš Didžiosios Lietuvos atvykusius miškininkus.

Knyga gausiai iliustruota kartografinės medžiagos ištraukomis, žmonių ir jų veiklos požymių miškuose, paminklų, garsių medžioklės trofėjų, Klaipėdos krašto miškininkų sodybviečių paveiksais.

Panaudotos medžiagos pagrindą sudaro atitinkamų laikotarpių statistinės apžvalgos, kartografinės, istorinės, etnografinės, botaninės darbai, miškininkų atsiminimai.

„Imtis šios knygos rašymo mane paskatino kolega prof. Albrechtas Bemanas iš Vokietijos Drezdeno technikos universiteto, kuris dažnai atvažiuodavo į Lietuvą, domėjosi Kuršių Nerija, Klaipėdos kraštu, čia ieškojo vokiečių palikimo, padėjo Berlyno archyve ir Nacionalinėje bibliotekoje surasti įvairių laikmečių žemėlapių, padaryti jų kopijų,“ – sako autorius prof. R. Deltuvas.

Knyga išleista Lietuvos miškininkų sąjungos, įmonių „Vakarų medienos grupė“ ir „Lytagra“ paramos bei autoriaus lėšomis. Pirmą kartą visuomenei ji bus pristatyta Vilniuje vasario 22 d., Lietuvos parodų ir kongresų centre LITEXPO vyksiančioje knygų mugėje (13 val. 3.2 salėje). Renginį ves miškininkas ir gamtos augininkas dr. Romas Pakalnis.

MG inf.

Leidiny „Lietuvos saugomos teritorijos“

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba pristato skaitytojas naują, per 300 p. gausiai iliustruotą nuotraukomis informacinį žinyną apie šalies saugomas teritorijas (užima 17,5 proc. šalies ploto), jose esančias gamtos ir kultūros paveldo vertybes. Informacija suskirstyta pagal temas: saugomų teritorijų tinklo raida, iš ko susideda saugomų teritorijų sistema, pristatomos svarbiausios teritorijos (turime 5 nacionalinius ir 30 regioninių parkų, per 300 draustinių), dėmesys Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“, RAMSAR ir UNESCO vertybėms išsaugoti.

Leidinyje publikuota per 500 gamtos nuotraukų. Jose įamžinta ir retų, saugomų rūšių, kaip lututė, kukutis, saulašarė ar gauruotasis gvazdikas, unikalių saugomų teritorijų kraštovaizdžių. Prie šio žinyno parengimo dirbo žinomi mokslininkai ir saugomų teri-

torijų specialistai: P. Kavaliauskas, R. Baškutė, G. Raščius ir kiti.

Leidiny „Lietuvos saugomos teritorijos“ išleistas lietuvių ir anglų kalbomis, VSTT vykdomo projekto „Saugomų vertybių pažinimas ir informacijos sklaida“ lėšomis.

Plačiau visuomenei jis bus pristatomas šių metų Knygų mugėje – leidyklos „Lututė“ stende. Žinyną visuomet bus galima rasti Nacionaliniame saugomų teritorijų lankytojų centre, viešose bibliotekose ir interneto erdvėje.

VSTT inf.

Docentas Kęstutis Pėtelis. Bibliografija

Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos Miškų ir ekologijos fakultetas išleido pedagogo, Medžioklėtyros laboratorijos ikūrėjo ir ilgamečio jos vadovo docento dr. Kęstučio Pėtelio (1949–2019) mokslinių darbų bibliografijos rodyklę, skirtą jo pirmosioms mirties metinėms paminėti.

Leidinio įžangoje pateikiama glausta doc. Kęstučio Pėtelio biografijos apžvalga, pagrindinės mokslinio ir pedagoginio darbo kryptys bei nuopelnai. K. Pėtelis buvo vienas žymiausių medžioklėtyros specialistų ne tik Lietuvoje, bet ir kaimyninėse šalyse, žinomas ir kaip miškininkas, mokslininkas, pedagogas, plataus akiračio gamtininkas, kruopštus ir talentingas rašto žmogus, švietėjas.

Leidinyje surinkta ir publikuojama daugiau kaip 400 docento parengtų mokslo ir populiarių straipsnių bibliografiniai duomenys įvairiais miškotyros, ekologijos, medžiojamųjų gyvūnų populiacijų tvarkymo bei gyvūnų aklimatizacijos klausimais.

Taip pat spausdinami ilgametės jo kolegės ŽŪA doc. Janinos Šepetienės, gamtininko Selemono Paltanavičiaus bei dukros Rimigailės Pėtelytės-Brazaitienės prisiminimai. Paveldėjusi iš tėčio pomėgi gyvūnijai, Rimigailė domisi stambiaja fauna, dirba Lietuvos zoologijos sodo Kanopinių žinduolių skyriaus vedėja.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-467—434-1 (spausdintas)

ISBN 978-609-467-433-4 (internetinis)

<https://doi.org/10.7220/9786094674334>

ŽŪA MEF inf.

Alfonsas Jonas Klimas

1941 11 16 – 2020 01 03

Edamas 79-uosius, šių metų pradžioje išėjo negrįžti buvęs girininkas, ilgametis miškotvarkininkas Alfonsas Jonas Klimas, gyvenęs Kaune.

Alfonsas buvo kilęs iš Rokiško krašto valstiečių šeimos: gimė Obelių valsčiaus Naujasodės kaime, augo tėvo gimtinėje – Čedasų valsčiaus Kirmėliškės kaimo vienkiemyje. Jo mokymasis jaunystėje buvo tampriai susijęs su Čedasų mokyklos raida: 1948 m. pradėjo mokytis Čedasų pradinėje mokykloje, vėliau – septynmetėje. Baigęs ją, kurį laiką dirbo melioracijoje, kol nebuvo čia įsteigta vidurinė mokykla.

1961 m. įstojo į LŽŪA Miškų ūkio fakultetą. Atlikdamas gamybinę praktiką Trakų miškų ūkio Rūdiškių miško ruošos punkte, paruošė diplominį darbą apie miško ruošos darbų įvairiais būdais ekonominį efektyvumą. Baigęs 1966 m. studijas grįžo į Trakų miškų ūkį, kur paskirtas Rūdiškių girininkijos girininku. Bet dėl šeimyninių aplinkybių 1968 m. pasiprašė perkelti į miškotvarkos įmonę „Miško projektas“. Čia prabėgo jo darbingiausi 42 metai: pradžioje dirbo miško techniku, vėliau taksatoriumi, vyresniuju taksatoriumi, 1978 m. paskirtas įmonės planavimo-normavimo vyr. inžinieriumi įdiegė automatizuotą darbų apskaitos ir užmokesčio sistemą.

Nuo 1986 m. vėl dirbo taksatoriumi, parengė Akmenės, Marijampolės, Kelmės ir Jurbarko rajonų žemės ūkio įmonių miškų suvestinius miškotvarkos projektus. 1993 m. pradėjo žemės reformos darbus Rokiškio rajono Kamajų apylinkėje, rengė žemėtvarkos projektus. Nuo 1999 m. vykdė miškų taksacijos darbus. 2008 m. atliko trečią kartą taksaciją gimtinės miškuose – Kamajų girininkijoje, 2009 m. antrą kartą taksavo Ignalinos miškų urėdijos Tverečiaus girininkijos miškus, galėjo palyginti vykusius medynų augimo ir našumo pokyčius.

Alfonsas rasdavo laiko ir visuomeninei veiklai. Būdamas tvarkininkas, pareigingas, dar studijuodamas LŽŪA jis dalyvavo tuometinės liaudies draugovės veikloje, vėliau buvo miškotvarkininkų draugovės grupės vadu, padėjęsios palaikyti mieste viešąją tvarką. Ilgai buvo Kauno miesto Liaudies teismo tarėju. Kolegos jį rinko į miškotvarkininkų profsąjungos komitetą. Ypač aktyvi buvo Alfonso sportinė veikla: žaidė šachmatais, kaip taiklus šaulys su miškotvarkininkų šaulių komanda dalyvavo Kauno miesto ir rajono, šakinės miškininkų profsąjungos įvairaus masto varžybose.

2010 m. pavasarį išėjęs į pensiją, kurį laiką Alfonsas dalyvavo miškotvarkos veteranų veikloje, vėliau daugiausia laiko ir dėmesio skyrė sūnaus ir dukros atžaloms – tėviškai rūpinosi šešiais anūkais.

Amžinam poilsiui buvusį kolegą palydėjome į Karmėlavos kapines.

Nuoširdi užuojauta velionio žmonai Reginai, sūnui Almantui, dukrai Daliai, seseriai Danai, kitiems artimiesiems.

Buvę bendradarbiai, kurso draugai

Dideliais kiekiais SUPERKAME BERŽO RĄSTUS

nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054, el. paštu info@likmere.lt

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klainėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

PONSSE

BOOST/SAVE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

MEDKIRTĖ SCORPIONKING!

KONEKESKO

oficialus **PONSSE** atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: +370 610 27218

Servisas: +370 700 55100

Atsarginės dalys: +370 614 03734

www.konekesko.lt

/konekesko

/Konekesko Lietuva

Husqvarna 550 XP® / 550 XP® G Mark II

PRANAŠESNĖ PJŪVIMO GALIA

2
METŲ
GARANTĖ

Dovanojame „Combi“ bakelį
bei vienos juostos ir 2 grandinių
rinkinį perkant grandininį pjūklą
Husqvarna 550 XP® /
550 XP® G Mark II

DOVANOS
VERTĖ
120 EUR

Husqvarna®

IR TU PASIRUOŠES